

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferenckörút 20. sz.
 Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért házhoz küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléket
 műedvelők számára, legújabb uti-tárcsákat a tirage rapid, kitűnő szemüvegeket megvizsgáló maximal-láshőmérőket, Aneroid (légszűrőmérő) szabadalmazotti rajzeszközöket ajánl.
CALDERONI ÉS TARSA.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 V., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Czárgem össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) özvegygel.

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
 Andrassy-út 21.
 (félemelet).

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék“
 legközelebb sajtóba kerül. Lakás- és üzletváltozásokra vonatkozó oly tudósítások, melyek még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe (IV., Egyetem-utca 4.) érkeznék, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön beiktatásokért és közleményekért járó díj minden nyereszkesedés kizárásával a lehető legcélszerűbbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhivatalkunkban bármikor kiszolgáltatnak, kívánatra postán is megküldetnek.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyveskereskedésben kapható:
Jósika Miklós regényei.
 89. 90. füzet.
 Új olcsó kiadás.
Regényes képletek.
 Második kiadás.
 Ara a két füzetből álló kötetnek 1 forint.

Hazai ipar.
LÉDECZY SANDOR
 zongora- és pianino gyára
 Kossuth Lajos-utca 15. sz.
 Gyár: Dandár-utca 26. sz.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindenféle fényképészeti gépek és készülékekben. Alapítva 1856. — Többször kitüntetve. Arjegyzékek ingyen és bérmentve.
 Új! A fotografálás elemei. Ara 2 frt

Kanári madarak
 nappal ugyszintén este lámpafény alatt egyformán szépen énekelnek, mérsékelt áron eladó. Bővebb felvilágosítás Fehér kapusnál, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

47. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, NOVEMBER 24.

42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6 •
 Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre — 4 •
 Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Külföldi előfizetőknek a postai költség megfizetésével a postafiókba küldendő — 2.50

Feltűnő és nélkülözhetetlen ujdonság!
 Tökéletes hálószobák teljesen poloskamentes ágyakkal!!
 Európa összes államaiban szabadalmazva.
 Fénytelen és fényezett kiállításban. Angol, ó-német, renaissance és barokk stílusban, a leggyorsabbtól a legfényesebb kiállításig. Sokkal olcsóbban, mint bármely butoraktárban. Kiválóan pontos, szorgalmas és izléses munka. A tartósság tekintetében teljes jótállást vállalunk. Műhelyek, raktár és iroda:
 Damjanich-utca 21., Ióvasúti állomás.
 Szabadalom-tulajdonosok. **Steiner és Bodács.** Asztalos-
 ipar.
 Alkalmos ügynőkök fölvetetnek.

Au Gout Parisien!
 Párisi fűzők raktára,
BUDAPEST,
 Kigolyó-tér,
 Sebestyén-u. 5.
 Fűzők készítése mérték szerint.
 Fűzők javítása és tisztítása.

CZÍPŐÁRUKAT
 bécsi, párisi, londoni gyártmányokat ajánl
Buchwald Elek
 6 cs. és kir. fensége Klotild főhercegnő udvari szállítlója.
 Budapest, Koronaherczeg-utca 8. sz.
 Mérték utáni megrendelések pontosan teljesítetnek.

Köhögés, rekedtség és elnyalkásodás ellen legjobb hatású szer a
RÉTHY-féle pemetefű-czukorka,
 mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható minden gyógyszerárban. Egy doboz ára 30 kr., 5 dobozzal 1 frt 50 kr-ért bérmentve küld.
Réthy Béla gyógyszerész
 Békés-Csabán.

Ujdonságok
 NŐI SZŐRMEÁRUKBAN,
 URI VÁROSI BUNDÁK ÉS URI UTAZÓ BUNDÁK
 dús választékban készleten. Megrendeléseket mérték szerint pontosan és szolidan eszközölnék.
FREUD és CZIRING szőrmesterek, Bpest, Deák Ferencz-utca 19.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER
 TERMÉSZETES SAVANYU-KUT

Dr. Link-féle zsirlug-liszt
 esomagokban 10 és 20 kr.-jával a legjobb, legkényelmesebb és legolcsóbb mosó- és tisztító-szer, nem rongja a fehérneműt és kellemes friss szagot ad annak. Kapható minden e szakmába vágó üzletben.
 Határozottan Dr. LINK félélt tessék kérni.
Főraktár: WACK KERESZTELY BUDAPEST.

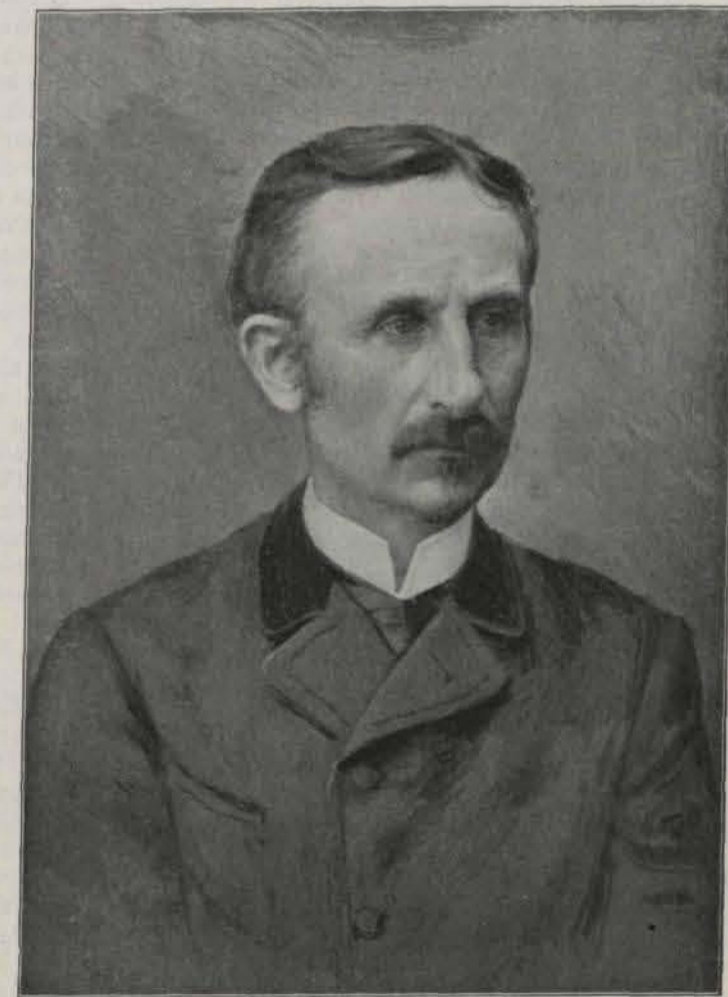
Petroleum-lámpák
 a leggyorsabb kivitelől a legpazarabbig.
 Hermann M.-féle szab. villam-lámpák,
 a létező legjobb Petroleum-lámpa.
Unikum-lámpa
 a legegyszerűbb használati lámpa.
Valódi király-olaj
 legjobb biztonsági petroleum.
 Raktárak Budapestben: V., Gizella-tér 1. * X., Jászberényi-ut. VI., Teréz-körút és Király-utca sarkán.

GYURÁTZ FERENCZ,
 A DUNÁNTÚLI EVANGELIKUS EGYHÁZKERÜLET ÚJ PÜSPÖKE.
 A MAGYARORSZÁGI evangélikus egyház, széles alapon álló önkormányzati jogánál fogva, összes hívei szavazatával választja törvényeinek végrehajtására hivatott legfőbb egyházi hivatalnokát, püspökét is. Így választotta közelebb a dunántúli egyházkerület is püspökévé Gyurátz Ferenczet, miután érdemes elődje, Karsay Sándor, agg kora miatt nyugalomba vonult. Az új püspököt a jövő december hó első felében Győrött fogják szokott ünnepélyességgel hivatalába beiktatni.
 Püspöki állásra való emeltetése kiváló tehetségének, nagy műveltségének s megfeszített munkásságának elismerő jutalmazása. E kiváló képességekkel megáldott férfi élettrajzát és munkásságát a következőkben kívánjuk ismertetni.
 Született 1841 április 30-án Alsó-Bükön, Sopronmegyében. Szülői, néhai Gyurátz János és Mesterházy Terézia, szegény sorsú köznemesek voltak. Középsikolai és theologiai tanulmányait a soproni evang. lyceumban kitűnő sikerrel végezte. Soproni tanuló korában, mint annyi sok más szegény fiú, ő is jobbmódú fiúkat tanított; később a gr. Csákyhához került nevelőnek. Valószínű, hogy itt sajátította el azt az előkelő modort, mely mind a társadalomban, mind a közéletben oly kedvelté teszi. Egyetemi tanulmányait Németországban, Halleban végezte. Hazatérte után 1867-ben Karsay Sándor püspök pappá szentelte föl, de eleintén tanár lett a kövágó-érsi kiskönyvtárban, egyszerűs-mind kápláni teendőket is végeztet Eöszte István esperes mellett. Innen egy év múlva a sopronmegyei beledi egyház papjává hívták meg, s néhány évig ott működött. 1872-ben a Pápa városi tekintélyes evang. egyház hívta meg papjává, s így Páparra költözött, hol 1874-ben megnősült. Egy előkelő iparos család leányát, Matus Karolinát vezette oltárhoz. Már 23 éve működik mint pápai lelkész. Ez idő alatt fejtekte ki azt a ritka mun-

kasságot, mely őt a hazai protestánsok szélesebb körében is ismeretessé és tiszteltté tette.
 A pápai evang. gyülekezetet, melyet zilált körülmények közt talált, virágzó állapotba emelte. Épített itt, híveinek áldozó készségét is fölbresztvén, 35 ezer forintba került iskolát, paplakot, nemkülönbön templomot toronnyal, harangokkal ellátva, új orgonával berendezve. Ezen kívül a gyülekezet vagyoni állapotát is oly biztos alapra helyezte, hogy jelenleg már tőkéinek értéke 25 ezer forintra megy. Alapított a gyülekezetnek 1800 kötetből álló könyvtárát, melyet a pápaiak szorgalmasan látogatnak és használnak felekezeti különbség nélkül. Alapított iskolai múzeumot, melyben ásvány-, állat-, növény- és érem-gyűjtemény van. A gyülekezet szegényeinek gyámoltásáról is hathatósan gondoskodott az evang. nőegylet felállításával által, a mely hivatását

áldásosan teljesíti. Különös gondjaiba vette a gyülekezetéhez tartozó betegeket, kiket nemesak lelki vigasztalásban részesített, hanem orvosoltatásukról is gondoskodott, sőt arra is kiterjesztte figyelmét, hogy a szegény betegek élelemmel kellőkép elláttassanak. Így évenként sok szegény beteg és árva arczáról törle le a könyveket.
 1876 óta a gyülekezet beléletére vonatkozó minden mozzanatról évenként általa gondosan szerkesztett és kiadott évkönyvben számolt be.
 Tágabb körre kiható munkásságát az 1875-ik évben kezdte meg, midőn a dunántúli evang. egyházkerületi gyámintézet elnökévé választott, mely állásában tanusított hasznos tevékenységéről az intézet jegyzőkönyvei 20 év óta szólnak. Ezen állásáról a múlt nyáron lemondott. 1887-ben a dunántúli evang. egyházkerület egyházi főjegyzőjévé választotta, mely hivatalát egész püspökké választatásáig viselte. 1893-ban egyetemes gyűlési aljegyzővé, az 1891—94 évekre zsinati jegyzővé választott. A veszprémi evang. egyházmege 22 anyagyülekezte Tatay Sámuel volt esperes halála után egyhangulag őt választotta meg esperesévé 1893-ban. Ez állásában kitűnő kormányzóinak bizonyult. Az egyházmegeyét az egyházi rendtartás tekintetében úgy szólván mintaszerűvé tette. Lelkészi értekezleteket kezdeményezett, melyeknek elnöke ő maga volt.
 Irodalmilag is buzgón működött. Nagyobb munkái: «Luther Márton élete» és «Gusztáv Adolf svéd király élete», mindkettő történeti élettrajz. Azonban mint egyházi író jeleskedik különösen. «Hit oltára» című imakönyve 1893-ban már második kiadást ért a Luther-társaság kiadásában. Becses továbbá a «Lelki vezér» című kis munkája konfirmándus gyermekek számára. Írt még paptársai használatára «Kézi Agendá»-t, mely templomi és halotti imákat, valamint szertartási beszédeket foglal magában.
 Közeleti tevékenységéből meg kell még említenünk, hogy mint me-

GYURÁTZ FERENCZ, A DUNÁNTÚLI EVANG. EGYHÁZKERÜLET ÚJ PÜSPÖKE.

gyebizottsági tag részt vett Veszprémmegye közgyűlésén, s mint városi képviselő Pápa rendezett tanácsú város közgyűlésén. Elnöke a pápai iparos ifjúsági körnek, alelnöke az ottani Jókai-körnek, s tagja a város minden közhasznú, jótékony és közművelődési intézetének.

Paul István.

Gyurátz Ferenczről egy másik kézből a következő jellemző sorokat kaptuk:

Egy szelid lelkű, de vaserejű, szerény, eszedes, tudós pap, a ki soha sem akart más lenni, mint lelkipásztor, a kit úgy szólván erőszakokkal, a saját akarata ellenére ültettek a püspöki székre. Ez a vállas, de csak középtermetű férfi, szürkűlő bajszával, rövidre nyirot, tömört hajával, magas, nyílt homlokával, egyike azon keveseknek az egyház szolgái között, a kik a jelenkori élet vadul hőmpölygő árában sem vesznek tudomást a hívságos világi küzdelmekről, a kik a rájuk bízott nyáj lelki üdvén kívül csupán a könyvekben és a környeknek élnek. Egy szentségük van: az egyház, és egy szenvedélyök: a könyv, és minden könyvek között a könyvek könyve: a biblia...

Azok közt tartozik, a kik csak azért dolgoznak a közügyért, mert valami ellenállhatatlan lelki ösztön készíti őket a jóra. Hogy mennyire nem törekedett püspök sem lenni, legjobban bizonyítja az, hogy mikor az első választásnál közte és Poszvek közt megoszlottak a szavazatok, levélileg kérte meg az egyházkerületet: hagyják ki a kandidációjából, mert ő nem akarja, hogy személye miatt két pártra szakadjon az egyházkerület. De hívei azért nem hagyták abban a dolgot, s így ő mégis csak püspökké lett. Képviselő se akart lenni soha, mégis majdnem bekerült a Házba. Pápan léptette fel néhány buzgó barátját, mint a függetlenségi párt jelöltjét s bár Gyurátz ki sem mozdult a parochiájából, néhány nap alatt tekintélyes tábor állott mellette. Hanem aztán abban maradt a dolog. «Nem azért ültettek engem ebbe a katedrába, hogy itt hagyjam a híveimet» — mondta s nem is beszélt többet a választásról.

... Most mégis elhagyja az egyszerű lelkészi katedrát, hogy felesleges azt a püspöki széket. Az igaz, hogy híveit nem hagyja el most sem, inkább megteszi Pápat püspöki székhelyének.

De nem is eresztenék. Száz meg száz szegény, beteg, árva és nyomorult ember élete van összenőve az övével. Mert a betegeknek, a szegényeknek, az özvegyeknek, az árváknak és az éhezőknek Gyurátznál nincs nagyobb és hűbb pártfogójuk. Inyen tanít az iskolában, felruhazza az iskola árváit, lelkiismeretesebben látogatja a beteget, mint akármely hivatásos orvos, s a háza vendégszerető hajléka a szerencsétleneknek. Megválasztásához a legészintebb és legszebb szerencsekívánata bizonyára a szegények áldó imádsága lesz. R. M.

NAGY-ECSED.

Nem valami híres város Nagy-Ecsed. De nekem, a földön, a legbecesebb. Távolságom, kipusztultam belőle, De a lelkeim közepén van, benőve.

Régimódi, alacsony ház a pap-lak, De magasabb lelkek benne nem laktak, Mint mikor még az én édes szüleim, Örkdötek ott az Úr népe szivein.

Falai közt esztendőt se töltöttem, De ott búslát a jó anya fölöttem; Kilencz évi szívbeli sok harcz után, Ott ölelt meg, ott csókolt meg az apám.

Hejh, azóta — feljajdul rá a lelkem — Elváltozott a világ az őt telken; Annak a szép csodálatos réginek Soha többé nyomait se lenni meg.

Bár mindnyájunk romlása lett az ára, Mégis drágább ma Nagy-Ecsed határa, Áldottabbak lettek nekem hantjai: Benn' nyugosznak édes apám hamvai!

E. Kovács Gyula.

A KUTYA-BÜVÖLŐ.

Pusztai életkép.

Irtó Szívós Béla.

Csaknem minden helységben akad még most is egy-két ember vagy asszony, a ki «tud valamit». Már nem olyast, a mit az iskolában tanítanak, vagy a miről a könyvek, íráskönyvek beszélnek, hanem más egyebet, a minek a titka úgy marad föl-fira s némely része nyilván még az ismeretlen őshazából származhatik.

Egyik a szömölcsöt tudja elveszteni: van egy hólyaga, tele cifra kövecskékkel, száraz füvel meg más egyéb nem tudni mivel, ezzel hétszer körül keríti a szömölcsöt, felnéz a holdra, beszél is hozzá valamit; hogy mit? azt nem érteni, de mégis van foganatja, mert három-négy nap múlva egyszer csak azt veszi észre a szemölcsös fejéreseléd, hogy a disztelen kinövés nyom nélkül elveszett. A hold kaptá-e el, hova lett-e? csakhogy nincs! Ez már bizonyos, sok lyány meg asszony tudna róla bizonyoságot tenni.

Van a ki a boszorkányok csinát-binját érte emberül, sőt olyan is kerül a ki a vasfüvet ismeri. Ez pedig igen jeles portéka: csak hozzá kell értetni, mindjárt kinyílik tőle akár békó, akár zár. Zöld Marci is lett ilyen füvet. Kihasította a hüvelykén a vastag húst, abba tette bele a füvet, az meg beleforradt s azután nem volt az a lakat vagy békó, hogy ki ne nyílt volna, ha Marci rá találta tenni a kezét.

Mindezekre azonban az okosok azt szokták mondani, hogy babona, mesebeszéd s másefféle. Meglehet, hanem a mit a juhász Zöld Péter tud, az már csakugyan tiszta valóság. A ki nem hiszi nézze meg, mert Péter nem igen szereti ugyan a tudományát kivált úrférléken mutogatni, de hát azért, szépszeért, meg egy pár itcze borért mégis csak megseleksi, ha már épen látja, hogy több kettőnél.

De mi hát a Péter tudománya? Az, hogy nincs az a kutya, a melyiket Péter oda ne vinne, a hova akar.

Ugy borozgatás közben, fogadásból gyakran megtette már, hogy a környekben legmégsebbnek ismert ebet szépen felvette a hátára s oda fektette a csapszék keeskelvára asztalára. A czimborák meg csak úgy csodálkoztak rajta s szívesen fizették a fogadásbeli két-három itcze bort.

De azt aztán, hogy micsoda mesterséggel tudja a legvadabb kutyát is úgy megszelidíteni, hogy jámborabb lesz a birkanál, azt a világ minden boráért sem mondaná meg, de még nem is igen szereti, ha ilyesmit kérdegetnek tőle.

Különbben az efféle nem is illik valami nagyon tudakolni, elég hogy tudta az apja, nagyapja, meg szépapja, hát azokról szállott rá a tudomány, azután kinek mi gonja rá! Olyanféle titok az ilyesmi, mint az indus kigyóbüvölő tudománya. Azt sem lehet elárulni, ezt sem.

Tekintetes Csegei Gáspár úr is eleget hallotta hírét ennek a dolognak s föltette magában, hogy ha valamikor úgy jön ki a sorja, hát csakugyan bele néz Péterbe, hogy meddig áll hát a tudománya, mert ha a város minden kutyáját összeszedte volna is, az még mind semmi, hanem hogy a minap a Szoboszlai Miklós uram nagy veres kutyáját is oda állította a Békás csapszék asztalára, az már mégis valami. Hiszen nem lehetett attól a kutyától vasvilla nélkül még csak közel se menni a házhoz; hogy meg egyszer egy csikó be talált tévedni az udvarra, mindjárt szétépte a nagy veres kutya, sőt magára Szoboszlai uramra is mindjárt a fogát vicsozgatta, ha hozzá talált érni. Beszélgettek olyasmit is, hogy farkashájjal keni Péter a csizmáját s azért fél tőle a kutya, de hát ez a nagy veres eb magától a farkastól sem félt volna, nemhogy a hájától, s mégis mikor Péter érte ment, olyan szelid lett egyszerre mint a kis bárány s még csak egyet sem vakkantott a mint nagy nehezen a vállára fölvetette.

Furcsa dolog, furcsa, pedig tiszta szent igaz, mert hiszen sokan látták s mi több, meg is fizették a fogadást.

Nem csoda hát, ha ezeket elgondoljuk, hogy a tekintetes úr is szeretne volna látni: miben is áll hát a Péter kutyafogási tudománya? Egyszer aztán csakugyan ki is jött a sorja.

Egy délután eszébe jutott a tekintetes úrnak, hogy ki kellene menni a tanyára. Sok juhász csatangol most azon a tájon s nem árt egy kicsit széjjel nézni, hogy vajjon nem bitangolnak-e túlságos módon?

A tanya épen a határon fekszik, mellette folydogál a Kősi folyó, mikor viz van benne, a tulsó parton meg már a debreczeni határ nyílik végig s ezen küzdök a mulandósággal a Káta uram pintlis végű fás tanyája is.

— No, Jankó, hogy vagytok, tesznek-e sok poeéket ezek az akasztófára való juhászok? — kérde a tekintetes úr tanyásától, a mint leszállás közben kövér lábát nagy nehezen kinyújtotta a kocsiból.

— Nem érnek rá, tekintetes uram, mert emerre mindig szemünk előtt vannak, a Kősin meg át nem jöhetnek, mert van Káta uramnak olyan öt kutyája, hogy nyájastól szétzedné a juhászt. Pedig másképp arról bizonyosan átesapnának, mert van is a Kősinben víz, nincs is.

Hogy a tanyás igazat beszélt, azt mindjárt bizonyította az az öt kutya. Mert a mint a tekintetes úr szekerét észre vették, rögtön kihorantak a tanyából s veszett ordítással, ugatással nyargaltak egészen a Kősi-partig, sőt bele a folyóba s féktelen mérgükben ott rágták a sást, nádat, kákát, míg látva, hogy a szeker tovább nem megy, apránként megcsendesedtek s morogva egymás után megint visszakullogtak a maguk tanyájára.

— Ejnye, — mond a tekintetes úr, — ez már csakugyan kutya! Szeret tegyetek a fajtájára te, ha hozzá fértek!

— Bizony magam is annyit mondom, — felelt Jankó, — hogy nincs ilyen kutya hét vármegyében sem, mint ezek. Hátha még úgy ismerne tekintetes uram, mint én! Nem mehet az országon el olyan szeker, hogy bele ne ragadnának a kerekébe s a melyikbe rosz ló van fogva, meg is állítják. A minap meg egy taligás koldúst csakhogy mindenestül széjjel nem szedték, s ha idejében oda nem szaladt Káta uram maga, meg a bérese vasvillával, hát menten megölik a koldúst lovastól. Hej, jó kutyák, nagyon jó fajta kutyák; kár debreczeni embernek!

A tekintetes úr bizonyos meglepéssel nézett a lassan visszaczammogó óriási ebek után s hirtelen eszébe jutva Zöld Péter, azt mondja Jankónak:

— No, hallod hé, az ilyen kutyát szeretném én látni, hogy fogná meg Zöld Peti. Tudom nem maradna egy darabban, csak menne közé!

— Ejnye, pedig épen itt van, — kapott János a szón, — ma reggel jött erre a nyájával; ahol legeltet ni, a szomszéd ugarján, ide is ide látszik! S csakugyan látszott is messziről, a mint a nyáj megterülve legelészett, Péter pedig botjára támaszkodva, mozdulatlanul nézett magaszélű zsiros kalapja alól a semmibe.

A tekintetes úr nagyon megörült a dolognak s mindjárt neki is indította volna Jánost, hogy hívja elő Petit egy-két szóra, de János nem javalta így a sort.

— Ne úgy éljünk a sorról, tekintetes uram, mert ha megsejti Péter, hogy mit akarunk, hát majd eltagadja hogy valamit tud, mert tetszik tudni, az ilyen ember fél az úrférlétől. Hanem várjuk sorjára. Estére úgy is ide hajt itatni, mert közelében nem tud máshova menni, akkor aztán majd neki kerülünk. Különbben is, — fejezte be János bölesen a beszédet, — a kutya este a legmégsebb, hát akkor hadd mutassa meg Péter, hogy mit tud!

Csakugyan úgy is lett. Estefelé nagy lassan előczammogott Péter, köszönt emberséggel s takarosan megkérte a tekintetes urat, hogy hadd itathasson meg, fogadja hogy nem lesz semmi hiba.

— Jól van hé, jól van, csak itass! Hiszen nem voltam rosz embered soha sem!

Nem sokára elő is szorította Péter a birkát, neki csapta a viznek, maga meg a botjára könyökölve, szó nélkül nézte hogy szüresöli a juh a szennyes vizet.

Alig vették azonban észre a nyáját a kutyák, már megint szörnű dülvél előrohantak s a tulsó parton sorba állva, tajtékzó méreggel ugattak, ordítottak által.

A tekintetes úrnak épen kapóra jött a dolog. — No, hallod Péter, ezek már csak valamicsodás kutyák. Azt mondom: ugyancsak megfinezoltatnák az embert, ha közéjük kerülne, még tán téged is bé!

Péter egy darabig hallgatott, azután fanyagolva megszólalt:

— Hát ha kutya, legyen kutya! Hadd ugasson, hadd harapjon, az a mestersége!

— Bizony Péter, a hogy ezeket a kutyákat nézem, azt mondom, hogy nem jó volna pusztá kézzel, de még emilyen-amolyan bottal sem közejtük menni. Hogy gondolod?

— Már hiszen tekintetes uram, nem muszáj közé menni, akkor nem bánja az embert.

— Na, hát hiszen az bizonyos. De azt mondják, hogy van olyan ember, a ki a leghamisabb kutyát is oda viszi a hova akarja.

— Mondani sok mindent szoktak, tekintetes uram.

— Igen, de terólad is azt mondják, hogy téged sem bánt semmiféle kutya, meg hogy a Szoboszlai uram kutyáját is bevittet volna a csapszék asztalára.

— Hiszen, tekintetes uram, esik az emberen ital közben egy-más, de azért...

— Ne küllőfelezz Péter, hiszen tudod: nem olyan ember vagyok én; ismeresz már régen, hát ha csakugyan tudsz valamit, most mutasd meg, ha ember vagy. Látd az a nagy ordást ott a parton, azt hozd ide, ha valakinek hívnak, azután tiz itczés a kulacsom, nem a föld issza meg, a mi benne van!

A kulacs szóra hirtelen felütötte a fejét Péter, de megint csak lecsapta; látszott, hogy nem igen van inyére a beszélgetés.

De a tekintetes úr nem hagyta könnyen, még jobban szorította a juhászt:

— Tán a lábod szárába szállott a bátorságod? Na, hát látom már, hogy miben áll a tudományod. Olyan kutyát hordasz te be a csapszékbe, a melyeknek foga nincs, vagy a melyiket előre megszoktattál, de már ez a nagy ordás harapós volna egy kicsit, úgy-e? No, de azért nem baj. Ha már itt vagy, hát gyere be, osztán igyál egyet!

Péternek megvillant a szeme erre a beszédre, felynyomta a kalapja szélét, egyet rántott a nagy-szörű bundáján s azt mondta:

— No ha már így van, hát ne mondja nekem senki, hogy csak a szájam jár s a hamis kutyától megijedek! Nem bánom, megteszem, a mit a tekintetes úr kíván. Ide hozom az ordást, de még a többinek is majd parancsolok!

Azzal végig pillantott Péter a birkanáján, hogy rendben van-e minden, aztán kiakasztotta a nyakából a bundát, lekuporodott a fűbe s elkezdte a csizmáját levetni.

— No, most mindjárt megkeni farkashájjal! — gondolta magában János s vastag hüvelykével suttomban meg a tekintetes urat is oldalba bökte, hogy oda nézzen, mert most látnak mindjárt valamit.

Néztek is mind a kettőn, mint a vasvilla, minden legkisebb mozdulatát vigyázták Péternek, de biz az semmi különöst nem csinált, csak épen lerágta a csizmát, hogy be ne sárosodjék, azzal takarosan egymás mellé fektette a két testes alkotmányt s a hogy illik: a bundával letarkta szépen.

Azután nagy lassan hátra nyúlt a korczába, ott motozkált egy darabig, s világosan lehetett látni, hogy csakugyan ki is húz onnan valamit.

János megint oldalba döfte titkon a tekintetes urat: no, most lesz már valami!

De biz a mit Péter előhúzott, mindössze is csak a dohányzaeszkó volt. Ott lógott rajta az aczel, a taplós erszény, meg egy cifra s rgaréz szurkáló, de máskülönbben nagyon lapos volt: tán egy fél pipányi dohány sem nézett ki belőle.

Azért mégis megtapogatta, megmorzsolgatta, hogy annál jobban megbizonyosodjék a dolog állásáról. Mikor effelől tisztába jött, felynyúlt a kalapja hátuljába s előhúzta onnan az oda dugott kurtaszárú pipát.

(Vége következik.)

A CSEH-SZLÁV NÉPRAJZI KIÁLLÍTÁS PRÁGÁBAN.

1791-ben volt Európában az első kiállítás; ezt Prágában a csehek rendezték; 1891-ben ennek az első európai kiállításnak 100 éves fordulóját ismét egy kiállítással ünnepelték meg a csehek és ezen bemutattak egy cseh paraszt házat úgy, a mint azt általában berendezik, az eredeti eszközökkel s híven felöltöztetett bá-

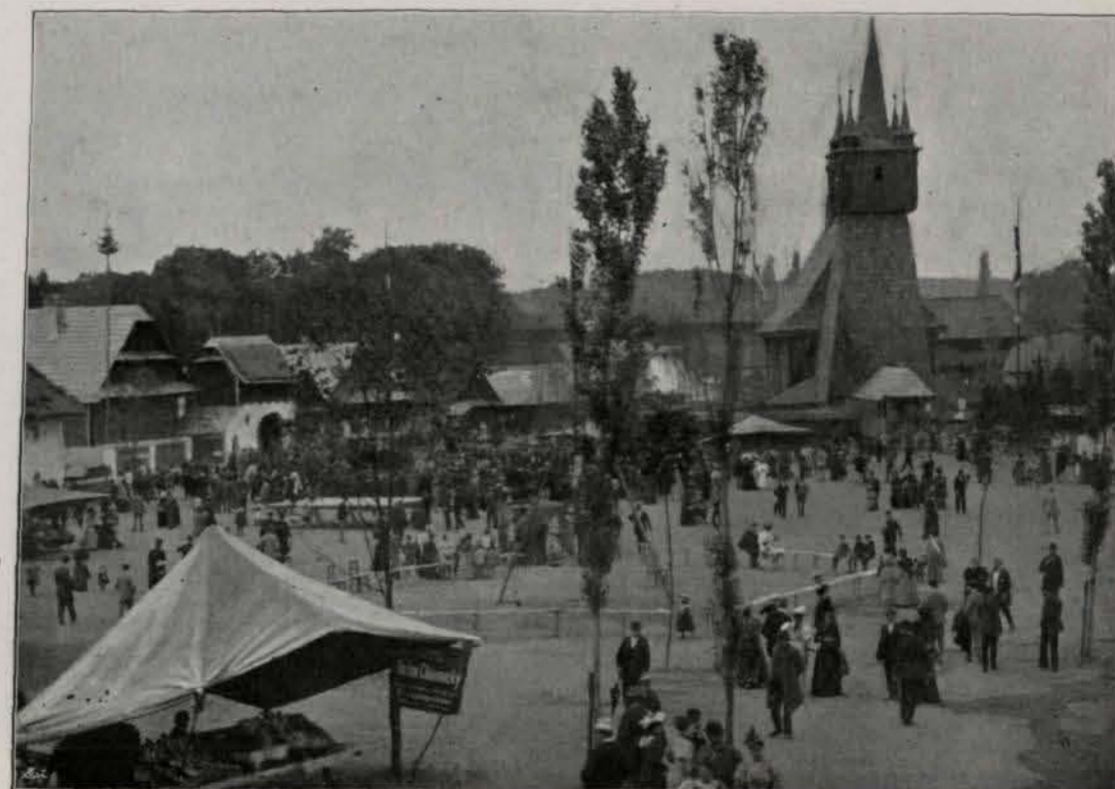

Istvánolás.

alakokkal. Ez a kicsiny ház nagy mozgalomnak lett megindítója, mely rövid időn az egész cseh társadalomban messzire menő hullámokat vert s megszületett belőle a cseh-szláv néprajzi kiállítás eszméje. A bizottság, mely az eszme megvalósítására alakult, mindenek előtt a kiállításban bemutatandó területet kétszáz kerületre osztá; ezek összegyűjték a maguk népük ethnographiai anyagát s be is mutatták azt kétszáz külön vidéki kiállításban. Ebből a sok gyűjteményből válogatták ki annak a néprajzi kiállításnak a tárgyait, a melyet az idén rendeztek Prágában. Az egész nép hordta azt össze, hogy bemutassa magát életének minden mozzanatában.

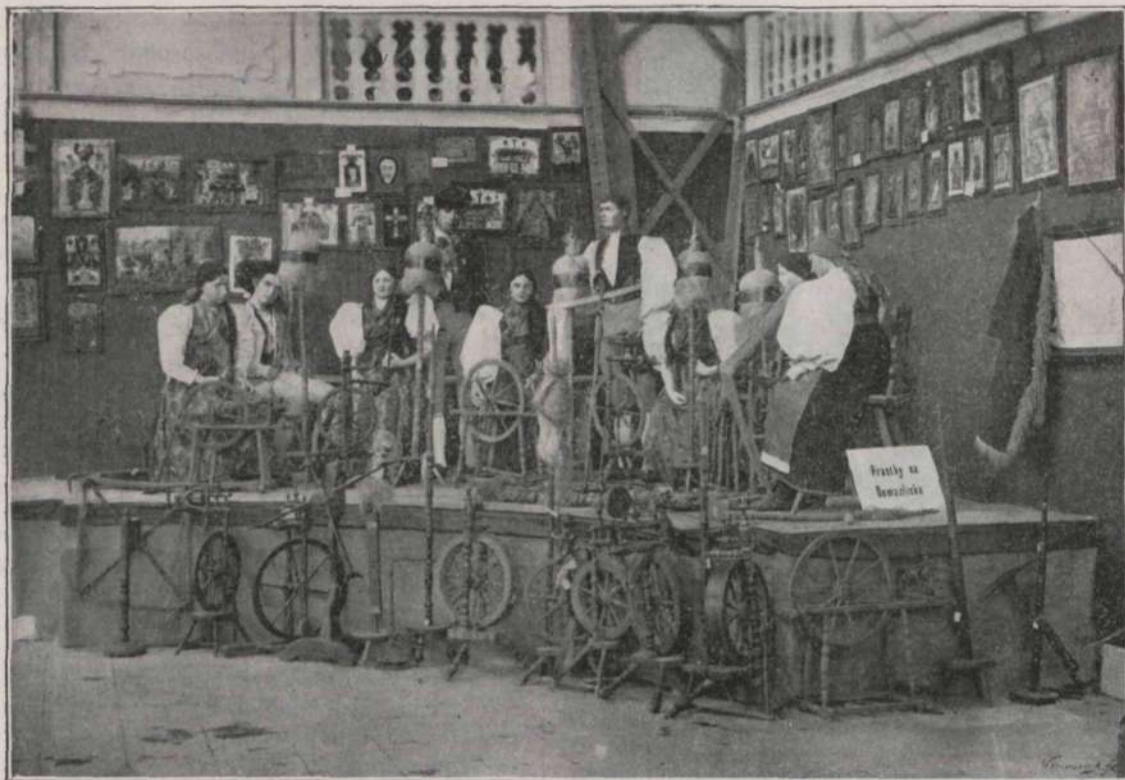
A mint a kiállítás területére a főkapun beléptünk, egyik oldalon a posta, másikon a rendőrség épülete volt. A legközelebbi épületben Prága város pavillonjában az igazságszolgáltatás eszközeit bemutató gyűjtemény, majd a fegyvergyűjtemény kötötte le a figyelmet. Egymás mellé sorakoztak aztán az iskolák, az egyesületek pavillonjai, az amerikai csehek első temploma a paplakkal s az amerikai cseh vendégfogadó; kissé odább a tűzoltók kiállításá meg az archeologiai pavillon. Kokorin hajdani várának művészi kivitelű utánzatában egy dioráma mutatta be a csatát, melyben Benes Hermanov cseh vezér leverte a szászokat. Külön kis városrészt képezett Ó-Prága, melyben a XV. XVI. és XVII. századbeli Prága érdekesebb épületeit láttuk magunk előtt hű másolatban.

Engem a kiállítás meglátogatásakor egyedül a néprajzi gyűjtemények, a népnek önmaga számára és használatára való készítményei érdekelték általában s ezen kívül a magyarországi tót

A kiállítási falu.

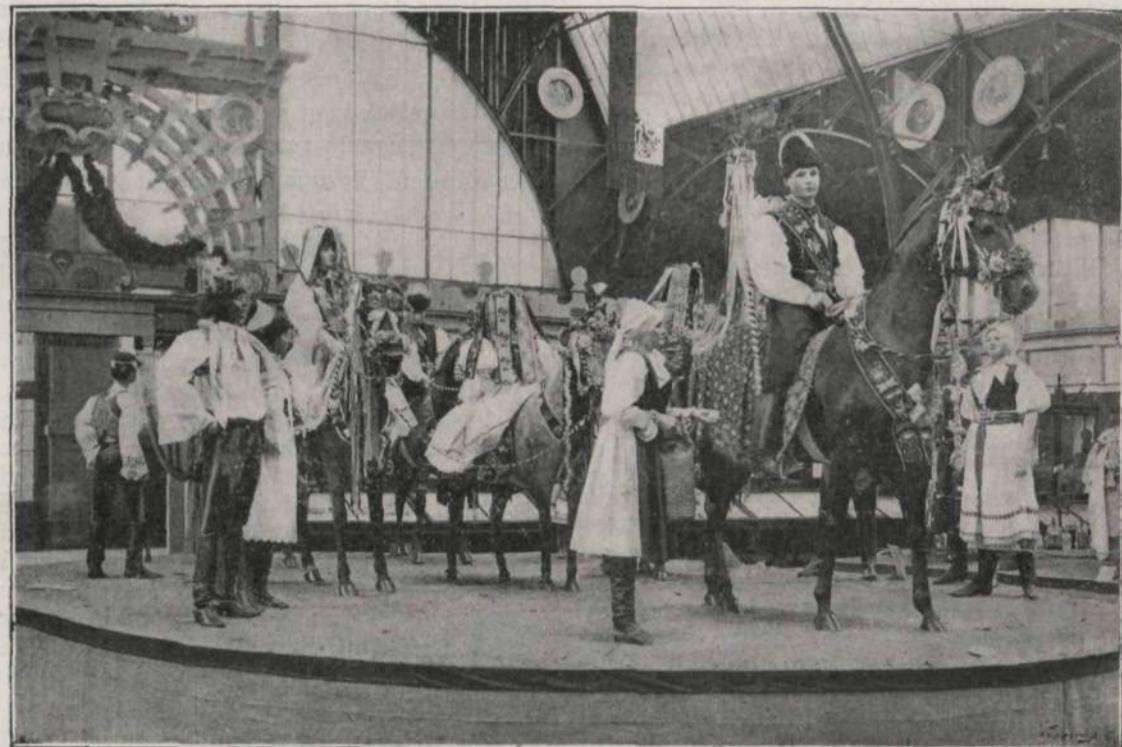
A CSEH-SZLÁV NÉPRAJZI KIÁLLÍTÁS PRÁGÁBAN.

FONÓ ESZKÖZÖK.

és olajfestésekben szintén be volt mutatva. Belső berendezést mintegy 40-et találtunk a nagy csarnokban; a bútorok, ágyneműk és egyéb tárgyak mind tényleg használt darabok; a bábok fotografiák után készült, anthropologiai igaz típusok; az öltözetek nem újon rendelt, hanem az élőkről megvett példányok; az alakok csoportosítása pedig rendszeren valamely szokást ábrázolt (p. o. bemutatjuk a karácsony második napján szokásos istvánolást, mikor is a legények sajátos fejdíszrel házról házra járnak s mondókkal üdvözlék a házbelleket); de még akkor is figyeltek arra, hogy ne csak ünnepi, hanem hétköznapi ruhák és jelenetek is legyenek, s hogy még a jelenetnek alkalmazott beállításban is a ruházat és a típus minden sajátossága teljesen kitűnjék. A sorozatos bemutatás egyik legszebb példája a fonás eszközeinek bemutatása volt, melynél a fonás valamennyi eszközét a kiállított terület legkülönbözőbb vidékeiről láttuk egymás mellett összehasonlító sorokban az alakfejlődés menete szerint rendezve.

A csarnokban magyarországi tárgy rendkívül sok volt; nem számítva azokat a kisebb, vagy egyes darabokat, melyek az egyes összehasonlító sorozatokban foglaltak helyet, különösen három kiválóan magyarországi anyaggyűjtemény

CSEH MÁJUS-ÜNNEP. Leányok menete május elsőjén.

ragadta meg figyelmünket. A csarnok középrészének jobb szárnyában 40 szekrényben elhelyezve láttuk magyarországi tótiaink himzéseit, varrásait és csipkemunkáit; csupa válogatott ősi és eredeti darabok, egyenként is valóságos kincs, együtt pedig tót himzésünk, női kézimunkánk remek mintagyűjteménye, mely 200—300 év mintáit mutatta be eredeti alakjukban, majd a különböző érintkezések hatásai alatt tovább fejlődve. S ez mind a nép munkája, olyan munkája, melyet nem iparilag, elárúsításra szánva, hanem a maga használatára, a maga gyönyörűségére készített.

A második magyarországi csoport, egy külön nagy fülkében elhelyezve, a turóc-szent-mártoni Sochan gyűjteménye, mely három részre oszlott: tárgyak, fényképek és alakok bemutatására. A tárgyak, többnyire újak, minden eredetiség nélkül valók, ruthén és oláh ethnographiánk ugyanazon tárgyaival teljesen egyezők voltak; ez a része tehát egyáltalában nem sikerült. Annál becsesebb azonban a fényképgyűjtemény, mely 132 nagy fényképben mutatta be a hazai tót kézimunkák legnevezetesebb mintáit, legeredetibb öseleleit, többnyire vásárlás útján meg nem szerezhető darabok után. A harmadik rész egy emelvényen 8 életnagyságú alakot mutatott be eredeti öltözetben (Nyitra-ból, Nógrádból, Zemplénből és Árvából): 5 férfit és 3 nőt; az arcok mind fajtjellemzők.

MAGYARORSZÁGI TÓT ALAKOK.

A CSEH-SZLÁV NÉPRAJZI KIÁLLÍTÁS PRÁGÁBAN.

A harmadik magyarországi csoport a jobb szárny végén három emelvényen volt elhelyezve s tisztán öltözetekben bemutatott alakokból állt. A középső emelvény egy máig fennmaradt, de jelentését vesztett ünnepi menetet ábrázolt a csehek életéből, a másik kettőn pedig a magyarországi alakok voltak, és pedig a jobb emelvényen 15 alak, melyből 6 férfi és 9 nő, a bal emelvényen 17 alak, melyből 11 férfi és 6 nő. S hogy nemcsak Turóc-Szt-Márton vagy Liptó-Szt-Miklós dolgozott itt, a mit azok állítanak, a kik a kiállítás szemlélésékor a politikai czélzatokat keresik, legjobban bizonyítja a megyék jegyzéke, a honnan az alakok erednek: Árva, Trencsén, Nyitra, Bars, Turóc, Pozsony, Abauj-Torna, Gömör, Szepes, Sáros, Zemplén, Liptó és Zólyom. Ime tehát csak a nagy csarnokban 40 magyarországi tót alak olt kiállítva.

A néprajzi kiállítás második főcsoportja a falu. A csehek nem kíméltek sem fáradságot, sem költséget, hogy falujuk szakszerűen legyen kiállítva. A fővel, mely őket vezérelte, az volt, hogy keveset, de az utolsó részletig igazat és teljeset állítsanak elő. Mindössze 12 telket mutattak be. Minden melléképület, minden helyiség a maga eredeti nagyságában, de minden helyiség teljesen felszerelve! Ez pedig sokat jelent. Ha az építés anyaga fa, kő, téglá vagy tömés ott, honnan a minta választott, akkor a kiállítás ugyanazon anyagból állította

elő, vagy épen egy oda való házat szállított át a maga eredetiségében.

A mit a csehek e téren teremtettek, páratlanul áll s páratlan is marad jó ideig. Az a 12 telek, melyet bemutatattak, 12 vidék sajátosságának tökéletes képmása s mindez közadakozásból került ki.

Német látogatók azt mondták, hogy a házak közül sok német (frank) típusú; ez igaz, s ezt a csehek sem tagadják; de ha a cseh-szláv nép ilyen építkezést tényleg s nagy területen használ, ezt ép úgy be kell mutatniok, mint az eredeti ó-cseh építkezést. Az a fő, hogy mi van, s nem az, hogy voltaképpen honnan ered.

A prágai kiállítás néprajzi falujában két magyarországi tót ház is volt, egy árvamegyei és egy csicsman (trencsénmegyei). Az árvamegyei a kiállítási terület legszélső zugában, magános elhagyott helyen, alacsony, fehérre meszelt egyszerű kis faház, zsűpfedéllel, egy szobával, egy konyhával; egy egész árvamegyei családnak

nemcsak Trencsénben, hanem a szomszéd megyékben is igen elterjedt, sőt ismeretes maga az eredeti főfészeke is a régi nyitrai német telepekben, a hol p. o. Gajdelen, Handlován máig is nemcsak a ház-, hanem a földközösség szokásával is együtt épen németek használják, a részek egészen eredeti elnevezéseivel. A gajdéli házat az 1873-diki bécsi kiállítás mutatta be mintában és leírásban, míg a handlovait az ezredéves országos kiállítás néprajzi faluja fogja bemutatni természetes kivitelben, mely csaknem teljesen egyezik a prágai cseh-szláv kiállítás csicsman házával.

A prágai cseh-szláv kiállítást a hazafiság, a fajszeretet nemcsak megteremtette, hanem gondoskodott annak jövőjéről is. Mert nem elég az óriás anyagot felhalmozni, hanem mivel rendkívül értékes s értéke a művelődés általánosodásával, az ipar terjedésével évről-évre nő, gondoskodni kellett arról is, hogy a gyönyörű gyű-

NÉHÁNY SZÓ BERTHELOTRÓL, A FRANCZIA KÖZTÁRSASÁG KÜLÜGYMINISZTERÉRŐL.

A hivatalos politikai világ nagy meglepetéssel fogadta azt a hírt, hogy Berthelot, a khémikus lett a francia köztársaság külügyminisztere. Nem csoda. Sok olyan politikus van, a ki Berthelotnak híret sem hallotta addig, a míg ez a nagy megtiszteltetés nem érte, vagy szereplésének kezdetét legfőleg attól az időtől számítják, midőn 1886-ban közoktatásügyi miniszter lett.

Az uralkodó felfogás szeri t nem is közönséges eset, hogy ilyen fontos állást, melytől milliók békeje és fejlődése függ, nem csehbeli diplomata tölt be; de annyira sem különös, hogy bámolni való lenne, a minthogy Párisban

ÁRVAMEGYEI TÓT HÁZ.

TRENCSENMEGYEI CSICSMAN HÁZ.

MAGYARORSZÁGI TÓT ALAKOK.

MAGYARORSZÁGI TÓT ALAKOK.

A CSEH-SZLÁV NÉPRAJZI KIÁLLÍTÁS PRÁGÁBAN.

tényleg lakóhelyül szolgált s teljesen egyező volt az Árvában szokásos házak jól ismert típusával. A másik, a csicsman ház már nem oly egyszerű, mindenestereigen érdekes, noha eredetere nézve egyáltalában nem tót. Magas, egyemeletes nagy faház ez, melynek földszintjén egy nagy szobája, e mellett az egész épületen átmenő pitvara, ezen túl egy nagy kamrája és konyhája van; a pitvarból lépcső vezet föl az emelet pitvarába, melytől jobbra két hálófülke, balra két kisebb kamra van, míg az emeletet az úteza és telek felől oszlopos fatornác veszi körül. Hogy a ház beosztását megértjük, tudnunk kell, hogy azt oly vidékeken alkalmazzák, a hol még a házközösség szokásban van; így a leirt és bemutatott alak két család közös háza, még pedig oly formán, hogy az emeleti hálófülkék és kamrák két külön lakású osztrák egy-egy testvér számára, míg a földszinti szoba közös tanyául szolgál, a konyhát is közösen használják; a kamrában pedig a közösen öröklött s a közös gazdasághoz szükséges tárgyakat tartják. Ez természetesen tiszta ősi német építkezés, de Magyarországon

temény ne csak ideiglenesen, hanem állandóan, s ne csak a kiállítási közönségnek, hanem egész Csehországnak s az egész néprajzi tudományoknak közkincese legyen. Ismeretes és bámulatos, hogy a kiállítás mily kevés költséggel létesült; de annak fentartása, állandósítása már oly költségbe került volna, a mit a csehek nem tudtak volna egy könnyen s azonnal előteremteni. Ámde azon az igazgatósági gyűlésen, a melyen a kiállítás jövőjéről tanakodtak, felállott egy cseh gróf és Prága város belsejében levő palotáját — 30 teremmel — tíz esztendőre ingyen átengedte a Cseh Néprajzi Múzeum számára, azzal a biztos reményvel, hogy tíz év alatt egybegyűjtheti a Cseh Néprajzi Múzeum is azt a költséget, a mi kell, hogy saját otthonában, külön palotában helyeztessék el.

Dr. Jankó János.

is a Berthelotra esett választással csak azok barátkoznak meg nehezen, a kik radikálizmusát a köztársasági politikában rosakarral itélik meg és szellemi felsőségét, kimagasló tudományos sikereit irigységgel szemlélik.

A francia tudósok a közéletben is előkelő szerepet töltöttek be mindenben. Tudós hiteltők csak javára vált az ügynek, melynek szolgálataiba szegődtek. Ki merné tagadni, hogy Arago, Paul Bert, Duruy nem olyan kitünően töltötték be a miniszteri széket, mint a milyen fényesen kimagasló oszlopai voltak tudományszakjuknak? Az a széles látáskör, melyre a világ sorsát intéző nemzetek arra való tagjai szert tehetnek, mely bő és mély filozofiai, történelmi, közgazdasági és társadalmi ismeretekre támaszkodik, gyakori jelenség a francia tudósok sorában. Nem mindannyian éreznek hivatást arra, hogy dolgozószobájuk kényelmes csendjét a

közpályá kellemetlen zajával szakították meg, de a kik erre léptek, mindig az elsőrendű tekintélyekkel egy szintjára emelkedtek.

Berthelot azok közé tartozott, a kik már korán jelezték, hogy a nemzet közügyeinek intézésében résztvenni hazafiass kötelességüknek ismerik. Nyilvánosabb szereplése a porosz-francia hadjárat idejében kezdődik, mikor a haza szerencsétlensége fordította a figyelmet a tudósok felé. A Páris ostroma alkalmával, 1870 szept. 2-án alakított első tudományos bizottságnak ő is tagja volt. A bizottságban rajta kívül még d'Almeida, Breguet, Frémy, Jamin, Ruggieri, Schützenberger működtek s az ő javaslatára szervezték a második bizottságot, melynek tagjai Delannay elnöksége alatt Cail, Claparède, Gévelot és Rolland voltak. Valamennyien hírneves tudósok. Nekik kellett volna a veszedelemben jutott fővárosra a beszenyezett francia glorie-t megmenteni. A tudósok bizottsága nem sokat tehetett. A szellemi munkások s a tudományos módszerek közreműködését régebben kellett volna Franciaország anyagi és erkölcsi erőinek kifejlesztésére felhasználni. Akkor, a mikor őket segítségül hívták, már nem sokkal tehettek többet, mint az az orvos, a kit haldokló beteg gyógyítására kérnek fel. Ettől az időtől kezdve Berthelot idejét a tudományos és politikai tevékenység között osztotta meg. A szenatusnak, melynek 1881-ben tagja lett, fáradságtalanabb munkása alig volt, mint ő. Mindig a liberalis eszmékért küzdött és lelkesedett a szabadságot, mely egyetlen igaz föltétele a szellemi és anyagi erők kifejtésének. Minthogy pedig a szabadsággal élni csak a művelt ember tud, a műveltség általánosítása és lehető legmagasabb fokra emelése érdekében mindent elkövetett már a császárság idejében s még inkább akkor, midőn a köztársasági viszonyok megszilárdulásával az ő szava is nyomatékossá lett.

Berthelot egyike volt azon elfogulatlan francziáknak, a kik már jó levele észrevették a francia tudományosságának, művészetének hanyatlását s lépten-nyomon hangoztatták s bizonyították, hogy az állam a legnagyobb pazarlást akkor követi el, midőn tudományos intézeteinek építkezésében, fejlesztésében, berendezésében s tudósainak kiképzésében szűkméltúsodik. Nem győzte eléggé ismételni, hogy mily aránytalanul többletáldoznak a felső oktatásügyre a németek, angolok és svájciak, mint a francziák, a kik a múlt diosőségének mámorában nem veszik észre, hogy tudomány téren már épen olyan kevéssé vezetnek, mint a politikában, s a mi legszomorúbb a tudományok alkalmazásában: az ipar, kereskedelem, mezőgazdaság és hadügy téren is visszaesés észlelhető.

Mint közoktatásügyi főfelügyelő nemcsak a közoktatási kormányt tájékoztatta a hiányokról, hanem minden égető bajt a nyilvánosság elébe vitt, mert nemzetére nézve pótolhatatlan veszteségnek tartott minden percet, melylyel a baj orvoslása késedelmeskedett. Az általános magas műveltség létesítésének egyetlen biztos föltételként hirdette a felső oktatásügy fejlesztését, mert ez okvetlenül előidézi a közép- és elemi iskolai tanítás emelkedését is.

Berthelot nemcsak hangoztatta, hogy a felső oktatásügynek hiányai vannak, hanem példával is megmutatta, hogy a tökéletesebb felé miként lehet közeledni.

Duruy közoktatásügyi miniszterségének kezdetén a College de France-on az organikus kémiának tanszékét létesített, melyet 1864-ben Berthelot foglalt el s minden francia büszkeségére napjainkig töltött be. A kémiának mindig legérdekesebb, legnehezebb és legtöbb eredetiséget föltételező részleteivel foglalkozott. Alapos matematikai és fizikai készülttség, a kémiában a legjelentékenyebb részletekig terjedő tájékozódás, a kísérletezésben leleményesség és ügyesség, kimeríthetetlen eszmegazdaság jellemzik, mint kémikusot. Teljes erejéből azon volt, hogy az, a mit közkinésésé lehet tenni, akár a maga,

akár a tanítványai földolgozásában, mennél előbb lásson napvilágot. Inkább a tett, mint a beszéd embere volt. Előadásaiiban tárgyalása lassan indúl meg, majd élénkül, helyen-helyen lendülte válik és mindvégig komoly marad. A közmondásossá vált francia eszevegő-módot neki nem sajátgága.

Nincs egy pillanat, melyet Berthelot szellemi munka nélkül töltene, sőt egyidejűleg nem csak egy, de több tárggyal is foglalkozik. Többször megtörténik, hogy előadása közben megáll, hogy feljegyezze felvillanó gondolatait és többször megtörténik, hogy a senatus legviharosabb ülései közben egész sorozat tudományos foladat munkatervét állítja össze. Általában rendkívül sokat dolgozott és dolgozik és sokat ír. Kevés beszédű s mégis közlékeny.

Ámbar szere-zsáma sinces elfoglaltatásának, még sem szórakozott. Ha valamit megígér, vagy időt tűz ki, nincs rá eset, hogy elfelejtse. Legfőleg ha a senatus nagyon fontos ügyeket tárgyal, az ebédhez jelenik meg későbbben. Ilyenkor még az sem siettet, ha vendégei vannak, meg levén győződve, hogy épen olyn szerezetre méltó, mint magas műveltségű és szellemesen társalgó felesége bőséges kárpótlást nyújt azért a néhány percz okozta késedelemért. Valószínű, hogy madame Berthelotnak jelentékeny része volt Berthelot sikereiben. Aránylag olyan gyenge szervezett, mint a milyen az övé, még a nagy akaratú mellett is csak egy gyöngéd feleség gondosságától támogatva bírhatta meg azt a tengernyi munkát. És magas röptű eszméinek megvalósítására irányult törekvésében hihetőleg jobban kifáradt volna, ha olyan bájos jelenség körében napról-napra nem lett volna lelki megtűhódást.

Sokat emlegetik Berthelot atheistaságát. Tudtommal ő a hit dolgába soha sem avatkozott. Legfőleg az ellen tiltakozott, hogy azt, a mit tudni lehet, a mi tisztán a tapasztalat dolga, a hit gyenge fényével világítsák meg. Bölcsészeti tétele, hogy a természetet csak tapasztalattól s nem a priori okoskodás útján ismerhetjük meg. Ha ebből a föfogásból, melyet minden természetvizsgáló tartózkodás nélkül vall magának, atheismus olvasható ki: akkor Berthelot valóban atheista; egyébként nincs egyetlen írott adat, mely azt igazolná, hogy ő az Isten létének kérdését bolygatta vagy az ellen nyilatkozott volna. Hihetőleg ellenfelei arra is építettek valamit, hogy ő Renannak nagyon jó barátja volt s hozzá írta «La science idéale et la science positive» című gyönyörű értekezését is; továbbá hibájul tudják be, hogy az állam és egyház feladatát, hatáskörét egymástól élesen elválasztatni kívánja s hogy a szellemnek az egyháztól való korlátoztatását épen olyan kevéssé tartja megengedhetőnek, mint a milyen kevéssé tűrhető, hogy szabad kifejtése az állam mindenhatóságán akadjon fenn.

A napilapokban, sőt még szakközönyökben is különös figyelemben részesült Berthelotnak az a szellemes elmefuttatása, melylyel a 2000-ik év átalakult társadalmának lehetőleg teljes képét kívánta bemutatni. Nagyon természetes, hogy Berthelot, a ki már több mint 40 éve a khémiát egész sereg becses igazsággal gazdagította, sok tény lehetőségét világosabban látja, mint kortársai közül bárki más; az is természetes, hogy ő, kinek élénk képzelőtehetségét rengeteg tudás és tapasztalás támogatja, a társadalmi viszonyok átalakulásáról a messze jövőben több bölcseséggel nyilatkozhatik, mint sok kortárs; hogy azonban azt a poháresengés közben elhangoztatott nyilatkozatát mint a jövő társadalom képét bemutató jóslatot ünnepljük, ellene szól az ő egész tudományos múltja, tudományos hitvallása. Egy meleg levegőjű, pompás színű képét festett a jövőről, melyet a természeti erők méltatásával szebben senki sem tudott volna megfesteni. Ha az emberek jobbák, munkásabak, tudósabak, ha mind Berthelot-k volnának, a kép megtestesülésében bízhatnánk is; így alig több az, mint egy ideális állapotért lelkesülő nagy ember képzelt világa, melynek megközelítéséért ezer meg ezer egy és millió meg millió kéz dolgozik, de hogy a czél magvalósíthat-e, a priori eldönteni lehetetlen.

Berthelot, bár szívvel-lelélekkel francia, nemcsak a francziák, hanem az egész emberiség sorsáért melegen érdeklődik. E tekintetben a 18-ik század nagy philantropistáinak lelket örökölte, kik szeretetök melegével nemcsak

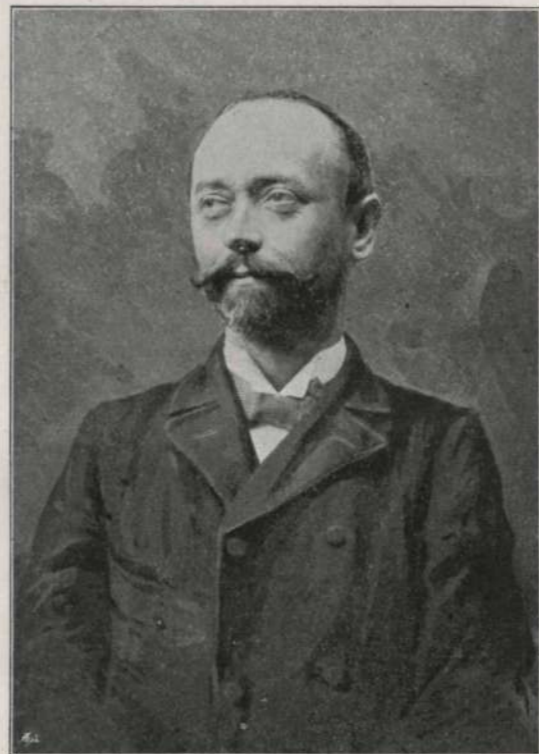
nemzetöket, hanem az emberiség összességét árasztották el. Nem volna telivér francia, ha nemzetének megaláztatásáért az elégtétel valamely módját szivesen nem fogadná, de nem volna kitünően számító természetűdös, ha vakmerően, előkészületlenül és alapos ok nélkül elégtélszerzésre gondolna. Ámbar akkor, a midőn hazájának gyászos napjában így kiáltott fel: «Que le sang versé dans les combats retourne sur la tête des chefs et des rois qui ont entrepris ces guerres!» (Szálljon a kiontott vér azoknak a vezetőknek és királyoknak fejére, a kik ezt a háborút előidézték!), még nem gondolhatott arra, hogy egykor hazájának sorsa az ő kezébe lesz letéve: mindazáltal elveibez annyira hű, hogy pusztán elégtélszerzés czéljából sem hazájának, sem Európa népeinek sorsát kétes kimeneteli hadjárat koczkájára tenni nem fogja.

Nekünk alig lehet egyéb kívánni valónk, mint hogy ez a jellemben megközelíthetetlen férfiú, a ki az emberiség haladásának igaz barátja és hivatott munkása, mennél tovább intézhesse a francia köztársaság külügyeit.

Ilsvay Lajos.

BIRÓ LAJOS.

Feltűnés, zaj és előleges híresztelés nélkül indult el a múlt napokban egy magyar természetűdös a messze keletre, gyilkos éghajlat alá,

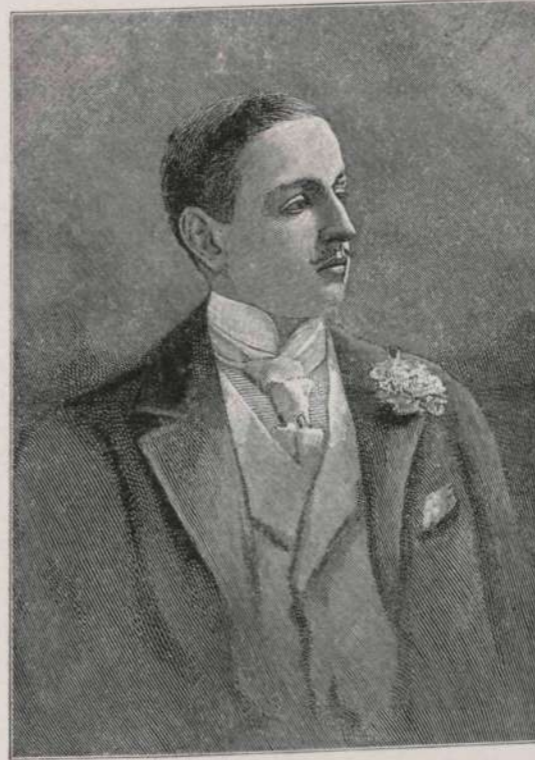
BIRÓ LAJOS.

vad népek közé, hogy ott a természetet, mely ezernyi csodát tár a kutató elé, és a népet, mely ott még ma is kőkorszakot éli, tanulmányozza.

Egy másik magyar ember martysága adta kezébe a vándorbotot, a ki búvárkodó szenvedélyét életével fizette meg, de a kinek emlékét megőrzi az a nagy becsű gyűjtemény, mely buzgó munkájának eredménye, s a kinek sirjánál az, a ki nyomába indult, a kegyelet adóját fogja leróni egész nemzete nevében.

Az, a ki többé közénk vissza nem tér, Fenichel Sámuel fiatal természetbúvár volt; s az, a ki most indult nyomába: Biró Lajos.

Fenichel Sámuel 1868-ban született Nagy-Enyedben, a hol tanulmányait is végezte. Szegény szülőktől származván, Csató János alispán házában nyert némi segélyt, a kinél a madarak kitémését is megtanulta. Csató korán felismerte, s az öreg és tudós tanár Herepey melegen ápolta a fiatal lélek természetimádatát. 1888-ban a bukaresi múzeumnál nyert őri állást, s az állásában Dobrusában szép eredményű régészeti ásatásokat végzett. Ott ismerkedett meg Grubauerrel, a ki utitársul szerződtette őt — Új-Guineába. Fenichel 1891 szept. 30-án indult Hamburgból s decz. 24-én érkezett Új-Guineába Constatinhafenbe, a «New-Guinea-Company» telepire. Itt Grubauer három hónap múlva meghasonlott s Grubauer őt pénz

Marlborough herceg.

és minden támasz nélkül magára hagyta. Ekkor fordult Fenichel a magyar nemzeti múzeumhoz és szolgálatait teljesen annak ajánlotta fel. Fenichel 1893 március havaig dolgozott Új-Guineában. Constatinhafenből Bongu faluba költözött, hol egy kis házikót épített magának, onnan tette a még ismeretlen Finisterre hegy-ségbe érdekes kirándulásait s ott gyűjtötte mintegy 14 hónap alatt azt az aránylag igen nagy és rendkívül érdektű gyűjteményét, mely több a magyar nemzeti múzeum birtokába került. Fenichel ezután a visszatérésre gondolt, gyűjteményeit egybeállította, de épen hajóra szállása előtt epelázban hirtelen meghalt. Hosszas utánjárással ugyan, de mégis megérkezett a gyűjtemény s ekkor tudtuk csak meg, hogy Fenichel mily szorgalommal s mily kincseket halmozott össze. Gyűjteménye 3200 ethnographiai tárgyból áll, 206 darab madárból, egy gyönyörű lepkegyűjteményből, mely több 4000 darabnál s ezenkívül több ezer bogár és egyéb rovar is van benne. Madárgyűjteménye három új fajt tartalmazott, melyek: *Arses Fenicheli*, *Pocillodryus Hermani* és *Donaciola Sharpii* nevek alatt irattak le.

Gyűjteményeinek egyik legszorgalmasabb tanulmányozója itt Budapesten Biró Lajos volt. A természet eme csodás szülőiteinek láttára fogamzott meg benne a terv, hogy ő is elmegy Új-Guineába, s a mit Fenichel megkezdett, azt ő befejezi. Mert a kit kutatásvágya vezérel oda, annak csak egy czélja lehet: áthatolni ennek a roppant szigetnek a belsején éjszakra délre, a mit európainak megtenni eddig még nem sikerült.

Biró Lajos Tasnádon Szilágy megyében született, 1856-ban. Atyja, Lajos, asztalosmester volt, kit tíz gyermekkel áldott meg az ég. Ezek közül kilenczen derék iparúzó emberek, csak Lajos lépett tudományos pályára. Elvégezvén a gimnasiumot Zilahon, papi pályára lépett, 11¹/₂ évig Debreczenben, 3¹/₂ évig Budapesten a ref. theológián tanult. Tanulmányai azonban hajlamaival nem egyeztek össze, egy ideig a fillokszera-kísérleti állomáson működött; onnént Rákoss-Palotára ment a Szabó Alajos-féle magán nevelőintézetbe tanárnak. Közben azonban látogatta az egyetemet is. Majd Kecskemétre került, a hol a református gimnáziumnál segédtanári minőségben négy évet töltött s onnént 1892-ben visszajöven Budapesten, bevégezte a középiskolai tanári tanfolyamot.

E hosszú idő alatt Biró Lajos a szakirodalomban nagyon jó nevet vívott ki magának, s mint kitünő gyűjtő és észlelő csakhamar ismeretessé lett. Különösen a bogarak tanulmányozása terén szerzett érdemeket közleményeivel, melyek jobbjára a «Rovartani Lapok»-ban jelentek meg. Nagyobb dolgozatait közül az egyik «Adatok Zemplén megye természetrajzi ismeretéhez» a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók XII. évi munkálataiban jelent meg s az említett megye bogárvilágát ismerteti, a másik, mely

csak most készült el, Kecskemét állattani monographiája.

A természetet Biró Lajos mindig szerette, imádta, s ebben volt neki egy állandó buzditója, igaz barátja, ki maga is ismert természetűdös, dr. Chyzer Kornél, miniszteri tanácsos, kinek házában több megszakítással mintegy 15 évig nevelősködött. Mikor expediciójának terve megfogamzott, s mikor tervének megvalósításához fogott, Chyzer Kornél mindig készségesen támogatta.

A magyar nemzeti múzeum Biró vállalkozását teljes készséggel vette pártfogásába; megvásárolta Biró eddigi, mintegy 60,000 példányból álló hazai rovargyűjteményét, s a maga költségen teljesen fölszerelte őt mindazon eszközökkel, melyek állattani és néprajzi kutatásaihoz és gyűjtéséhez szükségesek; ellátta kitünő fényképezőgéppel, jó fegyverekkel, szóval mindennel, a mi az utazás értékesítését lehetővé teszi, s biztosította Birónak, hogy mindazt, a mit gyűjteni fog, a magyar nemzeti múzeum méltányos áron magához fogja váltani. Utazása iránt azonban mások is nagyon jóindulatot és pártfogást tanúsítottak; így a Norddeutscher Lloyd, a Calderoni és Társa czég (Hopp Ferencz úr), az olasz főkonzul, a ki teljes felszerelésnek a határon át felbontatlanul való szállításának volt Biró segítségére, míg a kereskedelemügyi, belügyi és oktatásügyi miniszteriumok mindent elkövettek, hogy a vállalat megindítása mennél kevesebb akadályba ütközzék, a külügyi hivatal pedig a legjobb ajánlóleveleket állította ki számára.

Az indulás napja közeledvén, a természet-tudományi társulat állattani szakosztálya f. hó 7-én búcsúestélyt rendezett Biró tiszteletére, melyen úgy a természet-tudományi társulat, mint a magyar nemzeti múzeum tagjai közül megjelentek mindazok, kik Biró expediciójára iránt érdeklődtek, vagy a kik személyes barátai és tisztelői sorába tartoztak. Teljesen fölszerelve s barátaitól elbúcsúzva, november 10-én indult el Budapestről Genuába, hol bevárta a Norddeutscher Lloyd «Sachsen» nevű hajóját, melylyel november 18-án indult el Új-Guineába. Érinteni fogja Egyiptomot, Adent, Colombót, majd Singapore-ban átszáll ugyanazon társaság «Stettin» nevű gőzösére s azzal 1896 január hó 13-án érkezik Friedrich-Wilhelmshafenbe, Német-Uj-Guinea fő kikötőjébe, hogy kutatásait ott megkezdje.

Valószínűleg reményei, s kísérje oltalmával a magyarok Istene!

Dr. Jankó János.

VANDERBILT CONSUELO ESKÜVŐJE.

Az amerikai Krözusok leányai közül nem egyet vettek el már híres európai fejedelmi és főrangú családok ivadékai. Mindkét félre nézve nyereséggel járt a szövetség, az európaiak pénz kaptak, az amerikaiak pedig hírnevet, mert a fölgömb legnagyobb köztársaságában a főúri címeket igen nagyra szokták becsülni. De eddig egy ilyen házasság sem volt magára oly nagy figyelmet világszerte, mint Vanderbilt Consuelo kisasszony egybekelése Marlborough angol herceggel a folyó év nov. 6-án Newyorkban.

A Vanderbilt család már régóta ismeretes, mint egyike a leggazdagabbaknak a világon. Ősök a múlt század elején vándorolt ki Hollandiából az új világba s eredeti neve Derbilt János volt. Három nemzedéken át ismeretlen volt a család, míg végre Vanderbilt Kornél, a «vasút- király», megszerelte azokat a milliókat, melyek ma unokáit oly dúsragdagokká teszik. Különösen megtetszett az amerikai-nak, midőn néhány évvel ez előtt Vanderbilt Vilmos a newyorki Fifth Avenueben, hol csupa milliomosok laknak, eddig soha nem látott fényű palotát építtetett s később egy «Valiant» nevű gőzycachtot készíttetett több millió forint költséggel. Azóta a Vanderbiltek óriási fényűzést fejtettek ki Amerikában s Európában egyaránt. Consuelo kisasszony Vanderbilt Vilmosnak (+ 1885) a leánya, jelenleg 25 éves, szép karcsú barna leány, ki körülbelül 200 millió dollárnyi tekintélyes összeget örökölt.

A völégény Marlborough herceg ősrégi angol család ivadéka. Elődei Churchill és Spencer nevek alatt már a közép-korban szerepeltek; a Marlborough herceg czímet egyik híres hadvezér ősök kapta 1702-ben, ki a történetben is nagy szerepet vitt s különösen a blenheimi csata (1704) által nagyot fordított az európai közállapotokon. A nagy hadvezér utódai között sok miniszter, államférfi s előkelő katona volt. A völégény nagytatyja is miniszter volt Derby és Beaconsfield kormányában s később Irland

Vanderbilt Consuelo, Marlborough herceg neje.

alkirálya. Maga a völégény a kilenczedik herceg; született 1871. nov. 13-án Simlában Kelet-Indiában s így menyasszonyánál valamivel fiatalabb. Teljes neve Charles Richard John Spencer-Churchill, Marlborough hercege.

A herceg Londonban ismerkedett meg menyasszonyával, kinek aztán hosszabb ideig vendége volt a mult nyáron Newport tengeri fürdőben, hol a Vanderbilt családnak pompás kastélya van. Az eljegyzés már szeptemberben megtörtént s a családban nagy izgalmat nem okozott, mivel atyjának második neje s nem rég elhunyt nagybátyjának neje is amerikai nő volt. Mondják különben, hogy a herceg az eljegyzéskor 3 millió dollár hozományt kapott, mely összeg egy angol lord előtt is pénz s nejének ezenkívül 10 millió dollár, azaz 25 millió forint az évi jövedelme.

Valóban alig volt még esküvő, melyet oly nagy fényűzéssel töltek volna meg, mint ezt. A newyorki Szent-Tamás templomban Littlejohn püspök eskette őket össze, ki annak idején a menyasszonyt keresztelte és konfirmáltá is. A templomot egészen újonnan alakították át s a szó szoros értelmében meg-rakták különböző szép és drága virágokkal, úgy hogy maga a díszítés hír szerint 200 ezer forintba került. Külön énekkart szerveztek ez alkalomra híres művészekből. A menyasszony öltözete fejedelmi volt, megrakva mindenféle ékszerekkel s 11 nyoszolyóleány a roppant pillangó-ékszert és hajdíszot kapott s a meghívott 4000 vendég pedig egyéb ajándékokat. Még nagyszerűbbek voltak a menyasszonynak adott ékszerek. A völégény csodálatos szép rubinokat s gyémántos arany eszengettyűt adott. A menyasszony anyja mesés értékű gyöngyökkel kedveskedett, mely egykor Katalin orosz czárnő tulajdona volt. A lakodalmi bokréta Angliából szerzett virágokból készült és 12 láb átmérőjű volt, s azért ezt a templomba nem is vitték el.

Mondanunk sem kell, hogy a fényes esküvő nagy érdeklődést keltett. Nemesak az amerikai, hanem az európai lapok is heteken át hasábokat írtak róla s külön hírlaptudósítók kísérték el az új párt nász-útjára, mely az Egyesült-Államokon keresztül San-Franciscóig terjed, honnan a «Valiant» yachtton Egyiptomba s majd Párisba mennek, hol a menyasszony anyja él, s azután Blenheimban, a Marlboroughok ősi fészékében telepednek le.

EGYVELEG.

* Spanyol nevek. Az előkelő spanyolok igen gyakran választanak hosszú neveket. A jelenlegi madridi kormányzóknak neve 19 szóból áll: *Don José Angel Mena del Barco y Gayoso de los Cobos Pando Tellez Giron Godínez de Paz, Duque de Tamames*. Ebben még nincsenek benne hivatali címek.

* Finom mérlegek. A mechanika fejlettségét tanúsítja, hogy most már vannak oly mérlegek is, melyeken egy milligramm tízezredrészt is meg lehet mérni s így ha két teljesen egyenlő súlyú papírdarab közül az egyikre néhány betűt frunk, az lenyomja a másikat. Természetes, hogy ezeket a mérlegeket rendszeres üveg alatt tartják, mivel már a légmozgás avagy a légből leszálló porszemek is hatnak ráik.

vízzel megtöltve kellene állaniok a szertárban, s ime most a veszedelem idején nemcsak hogy víz nincs bennük, hanem még tele is vannak rakva burgonyával, káposztafélékkel, s most, a mikor minden pillanat drága, előbb ki kell hajigálni a káposztát s csak azután lehet hozzá látni a vízzel való megtöltéshez. Végre mind-ezeket túl esnek, de csak ekkor áll elő a legnagyobb baj: beszárad a szivattyú, lyukas a tömlő, nem jön egy csepp víz sem. Ilyen körülmények közt természetesen háromszor is elgáncolták az egész épület, míg a polgári tüzoltók csak vízhez jutottak. Sok derűtséget keltek a kéményseprők is, a kik minden egyes sajtár vizet a háztetőről le-lezaladtak a kúthoz.

A régi száználmas állapotokat bemutató jelenet után következett az új állapotok bemutatása. A polgármester megnyomta a vészcsengőt s két és fél perc múlva sorra robogott ki a nyolc koszból álló őrség.

Az ünnepélyt az egész városi tüzoltótestület katonás elléptetése zárta be. Ez is oly szépen sikerült, hogy a polgármester mögött álló tábornokok, *Rohonczy* tábornok, nem győzte dicserni — mint őt szokták mondani — a legénység magatartását.

A polgármester, mikor az ünnepélyt bezárta, azt a reménységét fejezte ki, hogy ebben az új palotában is huszonöt éven át szerzett és örízett hagyományokat híven, bátran, buzgón, szakértelemmel fogják szolgálni tüzoltóink.

S a ki ismeri őket, jól tudja, hogy ez másképp nem is lehet.

VILMOS NÉMET CSÁSZÁR RAJZA.

A németek élénk vérmérsékletű császára, II. Vilmos, tudvalevőleg minduntalan mond vagy cselekszik olyasmint, a mi a közvéleményt meglehetősen foglalkoztatja. Nem oly régen dal szerzett, most pedig egy képet rajzolt s azt tisztelete jeléül az orosz csárnak külön követvel küldötte el, e mellett a képet a birodalmi nyomda egyik osztályában fényképezetben sokszorosította s nyilvánosan árulta el.

Ezt a képet, melynek részletes kidolgozását Knackfusz Herman tanár végezte, bemutatjuk mi is olvasóinknak, kik bizonyára érdeklődnek az azt megajándékosító uralkodója készítette, hanem mivel tárgya is politikai czélzat, a mint az a Vilmos császár sajátkezűleg írt aláírásából (*«Völker Europas, wahret eure heiligsten Güter!»*) («Európa népei, őrködjétek legszentebb javatok felett») világosan kivehető.

A kép tárgya Európa nagy hatalmainak örüllése a keletről jövő vad és műveletlen népek támadása ellen. Érdekes, miként allegorizálja a német császár ezeket a nagy hatalmakat. Mind-egyiket egy-egy nőalak jelképezi. Elöl természetesen német áll, szőke fején sással diszített sisakban, kezében kivont kard és erősen tartott paizs, tehát az erő jelképe. A német alaknak vállára teszi kezét, tehát kiváló jó baráti viszonyt akarja ezzel kifejezni, Oroszország, egy sötét hajú alak, közelükben lándzsára támaszkodva Franciaországgal van, mely mintegy habozva, ernyőül emeli fel balkezét szemé elé. Hátrább van Ausztria-Magyarország mellpánczéllal s kettős sással; ő vezeti mintegy a közös munkához a habozó paizsát és lándzsáját, hanyagul tartó Angliát, míg Olaszország mersz ifjúként jelenik meg, egy másik alakot vezetve kezénél fogva, kinek jelentősége bizonytalan.

Mind ezek az alakok egy magas, sziklás fensíkon állanak, előttük Mihály arkangyal, ki harcizás mozdulattal mutat a közelgő ellenségre; felettük a Megváltónak dicsugaras keresztje látszik, részben annak kifejezésül, hogy a nagy hatalmak közös képesa a kereszténység, részben pedig az európai művelődés példázásául, hogy a harc a vallás nevében folytatandó. Mihály arkangyal mellvértjén is Krisztus monogramja van. A fensík alatt látszanak Európa műveltségének jelképei: a várak és templomok, köztök a Hohenzollern vár.

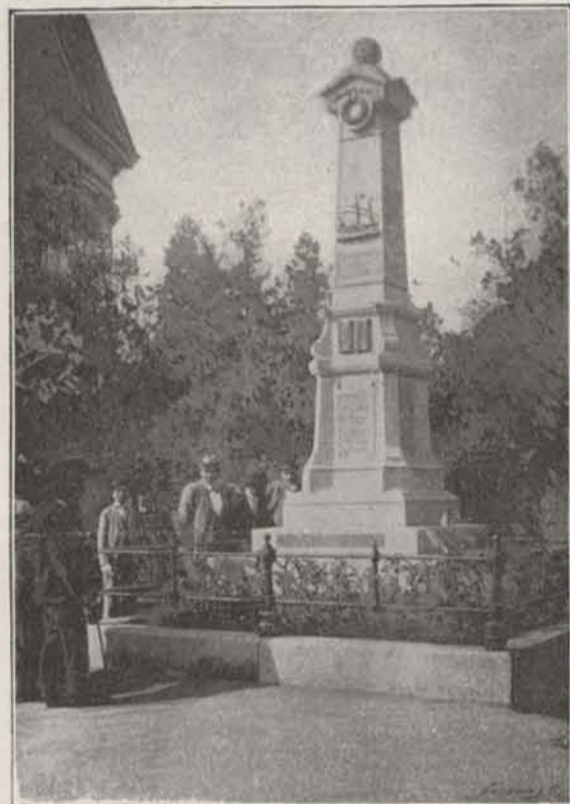
Ezt az egész csoportot egy széles folyó választja el a kissé homályosan rajzolt ellenség csoportjától, mely észrevehetőleg hasonlít az őrdögök középkori ábrázolásához. Ellenséges indulatokat mutatja egy felgyújtott város füst-

fellege. Az ellenség vezére Buddha alakjában van ábrázolva, melyet kínai sárkányok tartanak. Ugy látszik, Vilmos császár a legutóbbi kínai-japán háború alkalmával alkotta meg e kép eszméjét, melylyel az európaikat előre figyelmezteti, hogy jó lesz egyetérténiök, mert belső viszállyaiknál fontosabb megőrizni a keresztény vallást és műveltséget az esetleg betörő ázsiai hordák ellen.

A kép tiszta jövédalma természetesen jótékony czélra szolgál s az Amsler és Ruthardt-féle berlini műkereskedés árusítja.

EGY ÚJ EMLÉKOSZLOP DEBRECZENBEN.

Debreczenben a református felekezetnek egyik buzgó híve, özv. *Hegyi Mihályné Józsa* Eufrozina úrnő, ki eddig is számos jelét adta jótékonyágának s közszélokra való bőkezű adakozásának, emlékoszlopot emeltetett azoknak a szerencsétlen egyházi és iskolai férfiaknak az emlékezetére, a kiket a XVII. század vallási türelmetlensége és erőszakoskodása a két protestáns egyházban elfoglalt hivatalos állásaikból törvényszerűen elé, majd pedig gályarabságra huzott s csupán azért, mert üldözőikkel nem

A magyar protestáns gályarabok emlékoszlopa Debreczenben.

egy hitet vallottak. Nemzeti történelmünknek az a gyászos lapja, mely ezekről a szomorú időről szól, mélyen meghatotta a buzgó lelkű nőt s elhatározta, hogy ama sokat szenvedett férfiak hitbeli buzgóságát, önfeláldozását és törhetetlen kitartását közzévalja a jövő nemzedéknek emlékeztetésben. Tervét Debreczen egyházi és városi előjáróságainak erkölcsi támogatása mellett ki is vitte s ma már ott áll az emlékoszlop Debreczen városának egyik díszes terén.

A 4 1/2 méter magas gúlaalakú oszlop, melyet csinos vasrács körít, Gerendy budapesti műtermében készült. A emlékoszlop csúcsát a földgömb tetőzi be s alatta a keleti (fő) oldalon a halhatatlanság koszorúja van. Ez alatt egy háromszögű gálya van domború faragással, bronz színezéssel bevonva. Alább Ruyter Adorján hollandiai tengernagy, a gályarabok kiszabadítója s a kiszabadítás ideje: 1676, febr. 11. Ugyanezen az oldalon egy nyitott biblia van, II. Tim. IV: 7. versét tartalmazó lapra nyitva. Ez alatt 10 gályarab pap neve, s végül: «Készítette özv. Hegyi Mihályné.» Az északi oldalon el a fölírás van: «Hitökért Nápolyban gályarabságot szenvedett prot. lelkesek emlékoszlopa.» Ez alatt 10 gályarab neve. A nyugati oldalon ez van: «Emeltette 1895-ben.» Alatta ismét 10 gályarab neve. A déli oldalon latin fölírás és 11 gályarab neve.

Negyvenegy méltatlan szenvedőnek a nevét

örökíté meg ez az oszlop, mely bizonyára utolsó emléke lesz az olyan sötét időknek, melyekben az embertestvérek hitökért üldöztek egymást.

KOSSUTH LAJOS EGY LEVELE A PRÁGAI NÉPRAJZI KIÁLLÍTÁSON.

Lapunk egyik munkatársa, *Melich János*, meglátogatván a múlt nyáron a cseh néprajzi kiállítást, annak egyik osztályában, hol a nevezetesebb cseh írók dolgozószobái és munkái is be voltak mutatva, szemébe ötlöttek *Frič J. V.* iratai s azok közt több nevezetes magyar embertől származott ereklje, nevezetesen levelek Irányi Dánieltől, Klapka Györgytől; sőt magától *Kossuth Lajostól* is volt ott egy sajátkezűleg írt levél, meg egy gyászkeretű névjegy a hátlapjára írt néhány sorral. A levél nemétől, a névjegyen való sorok francziául vannak írva. Kossuthnak *Frič* cseh íróhoz intézett német nyelvű levele fordításban így szól:

32, Uppan gowen Street, 1859 jún. 14.

Tisztelt Uram!

Semmi esetre sem fogok megfelejtkezni. Hogy is tehetném? Az érdekek nagyon is fontosak, hogy gondom és figyelmem szüntelenül rájuk ne lett volna irányozva.

Mióta Ont láttam, a politikai láthatár — fájdalom — borongós lett.

Kezeim tele és perezeim megszámlálva vannak. Mindazáltal szeretném tudni, hogyan lehetne valami értekezletet megindítani az Ön hazájában a tényleges működésre nézve.

Ha Ön e tekintetben nekem fölvilágosítást és tanácsot tud adni, tiszteljen meg kérem, látogatásával holnap *szerdán pontban 11 órakor délelőtt*. Egy félórásra szünetet fogok tartani az Ön számára.

Öszinte tisztelettel híve

Kossuth.

A névjegyre írt sorok tartalma a következő:

«*Kossuth* otthon lesz holnap déltől 3 óráig és szívesen látja *Frič* urat, ha látogatásával meg fogja tisztelni. Július 21.»

ANGSTER JÓZSEF ORGONAÉPÍTŐ.

Annak alkalmából, hogy a kassai székes-egyház nagy orgonájának felépítését befejezték, méltónak találjuk hazai orgonáiparunk ezen kiváló termékének megalkotóját, *Angster Józsefet* s az ő eddigi kiváló munkásságát az alábbi vázlatos sorokban bemutatni.

Angster József Kácsfaluban (Baranyamegyében) 1834-ben született, szegény sorsú, földmives szülőktől. Eleinte maga is atyja mellett foglalkozott, míg utóbb az asztaloságot kezdte tanulni. Így került Bécsbe, a *Titz Péter* orgona-és harmonium-gyáros műhelyébe, hol míg egy fél év a műhelyben valódi élethivatásának alapfeltételeit szerezte meg, másfelől Bécs város esti és vasárnapi iskoláiban nagy kitartással s buzgalommal pótolgatta elméleti ismereteinek fogyatékosságát. 186-ben Berlinbe ment, majd Kölnben dolgozott egy évig, onnan Luczernbe vette útját, hol szintén egy évet töltött. Luczernből Párisba ment, hol a nagy hírű A. Cavaile Coll cégnél nyert alkalmazást s hol három évi munka, tapasztalat és tanulás után valódi mester lett a műiparnak abban az ágában, melylyel akkor nálunk még oly kevesen foglalkoztak. 1866-ban visszajött Magyarországra, letette vándorbotját a Pécsétt telepedett le, megalapítván ott azóta nagy hírnévre jutott orgona-építő intézetét, melyet most már fiával együtt vezet. Írt egy szakkönyvet is «Az orgona története, lényege és fentartása» czimvel.

Angster József működése különösebben három irányban méltánylandó.

Legkiválóbb mint orgonaépítő. Első (mindjárt 1869-ben készült) nevezetes munkája a *pécsi* izraelita templom orgonája volt. Egyik legnagyobb szabású műve pedig az az orgona, melyet a nagynevű dr. *Haynald Lajos* bíboros-érsek megrendelésére a *kalocsai* székesegyház részére készítet. Az egész orgonában összesen 2566 sip van. A sipok megszólalásához szükséges szél előállítására két nagy dolgozó-fuvó szolgál, melyek a templom egyik tornyában vannak elhelyezve. Azonkívül az orgona belsőjében 6 szeltartó van. Az orgona homlokzatán 65 sip foglal helyet, melyek együttesen 763 kilogramm súlyúak; a legnagyobb ónsip sulya 37.5 kgr.; az összes feldolgozott fém sulya

1500 kgr. — Méltón sorakoznak ezen most említett nagyszabású alkotáshoz a *pécsi* székes-egyház, a *budapesti* Kalvin-téri ev. ref. és terézvárosi róm. kath. templom, a *győri* székesegyház, a *pécsi* belvárosi, a *szabadkai* belvárosi, a *debreczeni* Kossuth-utcai templomok részint egészen újonnan épült, részint újra épített orgonái.

Kiváló helyet foglal el *Angster* orgonaépítőink között úgy is, mint feltaláló s mint újabb technikai vívmányok meghonosítója. Az 1871. évben kapta az első szabadalmat egy légnymű gépezetre, mely a játék megkönnyítésére szolgál. 1875-ben egy készüléket talált fel, mely egy siporra alkalmazva a «*voit coelestis*» nevű változatot helyettesíti. Utjaitokat s javításokat tett a szellők, a változat-gépezetek szerkezetében, új változatot alkalmazott s ő hozta be a redő-szerkezetet, mely a siprosokat minden oldalról körülveszi s fokozatosan kinyitva vagy becsukva, fokozódva erősülő vagy gyöngülő hangok megszólaltatására szolgál (crescendo-decrescendo.)

Legújabb készítménye, a *kassai* székes-egyház orgonája (55 szolós s számos mellékváltozattal s három billentyűsorral), mely hatalmas arányainál fogva *Angster* legkiválóbb alkotását képezi: a 250-ik mű, melyet e derék, magyar orgonaépítő készített.

Működése — már műveinek *menyiségét* tekintve is — méltó az elismerésre! #

ARADMEGYE MONOGRAPHIÁJA.

A honfoglalás ezredik évére készülő monographiák első fejszéke immár másodsorú is megérkezett *Márki Sándor* buzgó történetírónk nagy munkájával, a mely tartalmával és kiállításával egyformán becsületére válik mind írójának, mind az áldozatra kész Aradmegyének és Arad városának. Egyszerűsége élénk tanúságot tesz arról, hogy a történeti érzék gondos ápolása a nagy közönség érdeklődését is maga után vonja, ha alkalmas férfiak buzgólkodnak rajta. *Márki Sándor* több év óta foglalkozik Aradmegye és Arad város történetével, s ime most munkásságának egész eredményét a közönség elé adja a második vaskos kötettel, miután az első már egy pár évvel ezelőtt napvilágot látott. E második kötet a török hódoltságtól egészen napjainkig terjed s föléli az említett két törvényhatóságnak külső és belső történetét egyformán.

Aradmegye területén igen nagy változások estek a török hódoltság korában. Eleintén azon a ponton volt a megye, hogy önállósága megszűnt, illetőleg a török szandzsákságba kebelezte, a melynek ugyan központja maradt, de összeolvastották más megyei területekkel, s az erdélyi fejedelmek fölkelése következtében újra kellett Aradmegyét helyreállítani, s ekkor újra behódolt a töröknek. Az író munkájának épen e területváltozás megállapítása volt egyik legfáradtságosabb része; de *Márki Sándornak* sikerült tisztába hozni a határ-kérdést. Az író épen oly behatóan tárgyalja a törvényhatóságok szerelmei és anyagi fejlődését, a nemesek birtokainak állapotát, az egyházak és iskolák működését, gazdasági, ipari és kereskedelmi életét, mint azon eseményeket, a melyeknek színhelye Aradmegye volt. E mellett figyelemmel kíséri az alsóbb nép sorsának nagy változásait, a telepítések folyamát, mindenütt kitüntetvén, hogy az országos mozgalmak mily hatással voltak a vármegyei élet alakulására és szervezésére. A nagy munkának minden egyes fejezete magában is önálló kis egész, a mely a megye fejlődésének egy-egy újabb korszakát ismerteti, úgy, hogy a zajos események és láthatatlan szellemi s anyagi életműködésnek egész folyamára részletesen feltárul az olvasó előtt.

Nemesak a monographiák közt foglal el *Márki Sándor* műve előkelő helyet, de általában véve történeti irodalmunknak is egyik tisztas és méltánylatot érdemlő terméke.

A mű értékét emeli az a több mint harmadfélszáz illusztráció, a mely a szöveget díszíti és magyarázza. Ezekből mi is bemutatjuk a következőket:

A *lipcai török bazár* a török hódoltság korában keletkezett, kilencz erős oszlopra támaszkodik, a melyet harmadfélszáz év óta folytonosan

használnak, bár most már nagyon változott alakban.

A *radnai templom és kolostor*, a melynek alapítása kétszázadik évfordulóját ezelőtt pár héttel ünnepelték, igen sok viszontagságon ment át. A templom homlokzatát két torony ékesíti, két sekrestyéje, két oratoriuma van s ezenkívül tágas karzata. 1820-ban Rudnay primás szentelte föl, s azóta a valóságos kegyeletnek egyik leg-híresebb búcsújáró helye.

Történeti szempontból nagyon nevezetesek a *Bohus-kastély* és a *szőlősi malom*; amabban írták alá a világoi fegyverletét oklevélét *Görgei és Rüdiger*, emitt pedig a *Görgei* parancsnoksága alatt álló mintegy 18,000 ember letette a fegyvert.

Még egy arcképet mutatunk be olvasóinknak: *Orczy Lőrincz* bárót. *Orczy* a jelen század reformküzdelmében mint királyi biztos a szabad királyi városok közé iktatta Aradot s működése így szorosan összefügg Arad városának újabb korszakával.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Havas István. Útban. Költemények. Budapest, 1895.

A mint a gyűjtemény egyik versében olvassuk, a szerző falusi tanító. Örülünk, ha e fontos hivatásban a köznapiágon túl emelkedő s eszményekért lelkesülő férfakkal találkozunk. Havas István ezek közé tartozik. Nem oly költői tehetség, mint *Móra István*, ki egyszerű néptanító léte pár év alatt a most élő költői nemzedék jelesebbje sorába emelkedett. Havas István tehetségét elég önképés sem támogatja. Izlése sokszor cserben hagyja, legalább erre vall az az affektált nagyvilági hang, melylyel szerelmi költeményeiben a gúnyt és keserűséget akarja kifejezni, továbbá a «*Szerelmem*» című ciklushoz írt előhang czinizmusa s az erőltetett elménczésgek, pl. a «*Rafael* léngeszéd...» kezdetű versben. Izlésének fejletlenségéről tanúskodnak a verselésében előforduló pongyolaságok is. Erősebb önbírálat az utánzásoktól is megóvta volna, mert pl. «*Egy esténk*» című verse nem egyéb *Poe* *Edgár* «*Helenához*» című költeményének halvány másolatánál. De e kifogásaink dacára is Havas Istvánban szivesen elismerjük a törekvést és tehetséget. Költői képzeletéről tanúskodik a «*Nyugovóra*» című vers. Családiás költeményeiben, pl. a «*Jó asszony*»-ban sok melegség és közvetlenség van. «*A zászló rongyá*»-ban a családi és hazafias elem szerencsésen olvad össze.

«*A vadrózsán*» kezdetűben az édes-bús emlékek kedvesen szólnak meg. «*A híd*» című költeményben eszmei tartalomra törekszik. Csinosak a «*Pásztorfiú*», «*Én még erős vagyok és fiatal*» stb. költeményei. Szóval a kis gyűjteményben méltányolni való is van elég. A kötet ára 2 korona, kapható szerzőnél *Üröm* pestmegyei községben. Mutatványúl álljon itt belőle a következő költemény:

A vadrózsán nyit már a bimbó.

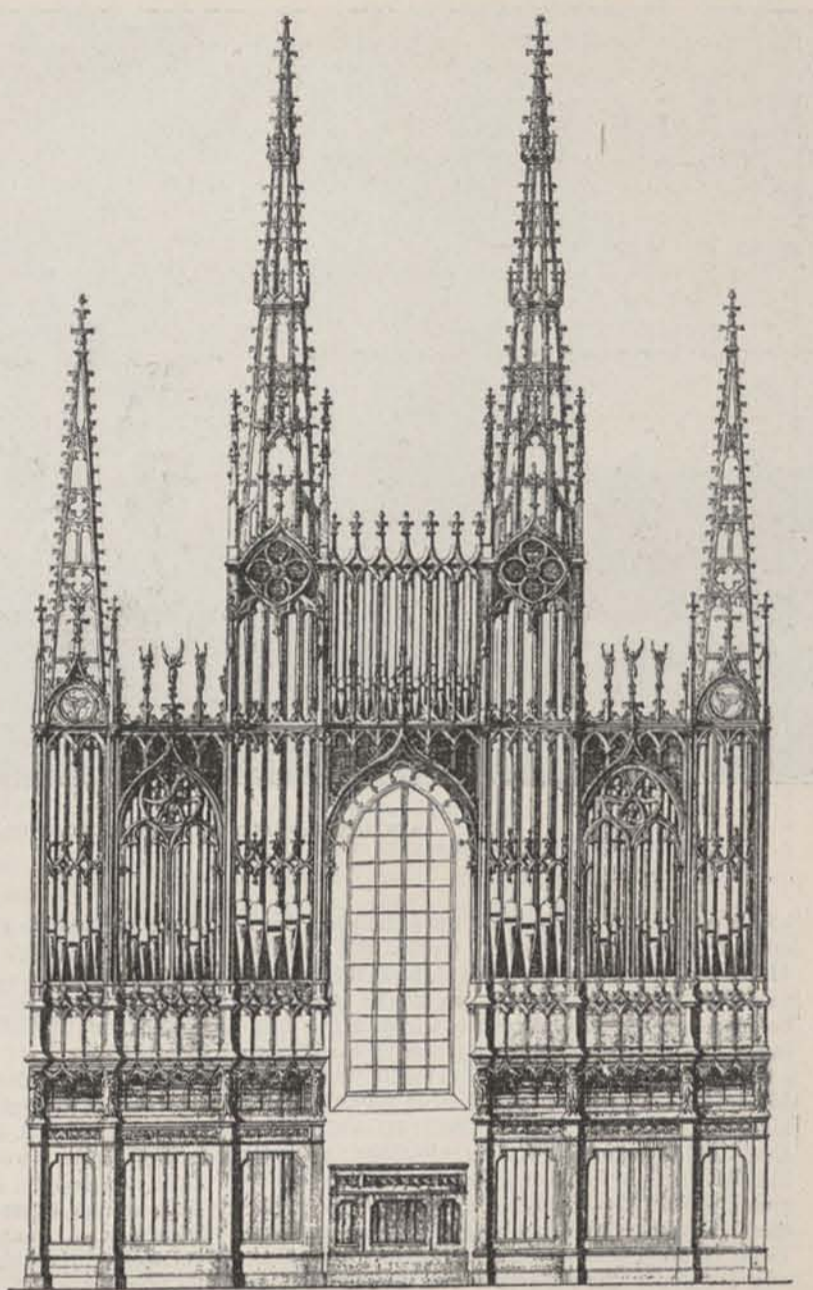
A vadrózsán nyit már a bimbó,
Virágznak az almafák;
Bokorban zeng a csalógánydal,
En itt kúzködvé ezer vággyal:
Hallgatom a boldog danát.

A tavasz ajka illető már
A temetői sírokat,
Köztük bolyong egy árva lányka,
Szemből könyv foly a virágra...
Nem kérdezem, hogy kit sirat?...
Nem kérdezem, hogy kit sirat?...
Nem kérdezem, hogy kit sirat?...

A vadrózsán nyit már a bimbó.

A vadrózsán nyit már a bimbó,
Virágznak az almafák;
Bokorban zeng a csalógánydal,
En itt kúzködvé ezer vággyal:
Hallgatom a boldog danát.

A tavasz ajka illető már
A temetői sírokat,
Köztük bolyong egy árva lányka,
Szemből könyv foly a virágra...
Nem kérdezem, hogy kit sirat?...

A KASSAI SZÉKESEGYHÁZ ÚJ ORGONÁJA ANGSTERTŐL.

Eszembe jut nekem is egy sir,
Mely behorpadt, mely pusztá rég.
Mióta fölhányták, nem láttam,
Bolyongva folyton a világban:
Köztünk feküdt a messzeség.

A déli szél köszönt in engem,
Csókolja halvány arcomat.
Túl, túl, a bérceken hazám van...
Mi jó ujság, beszélek magamban!
Jártál-e a hegyek alatt?...

Fönnáll-e még kicsinyke házunk,
Olyan fehér-e még fala?
A kertbe' függ-e még a hinta,
Eljár-e még hozzánk Katinka,
Ki régen kedvesem vala?...

Katinka!... Ah, most jut eszembe,
Hogy férjhez ment öt év előtt.
S kis házikónk, — hogy úgy esett meg!
Fehér falai megpedtek
Az ártól egyszer, s összedől.

Barátaim java elszéledt,
Ki erre, ki meg arra jár.
Senki ott!... s én mégis szeretnék
Ott jární, von száz meg száz emlék,
Mely régi ismerőse vár.

... A tavasz ajka illető meg
A temetői sírokat...
Rágondolok egy pusztá sírra,
Térdelni vágyom palta sírra,
Elsírni tépő kínomat.

A vadrózsán nyit már a bimbó,
Virágznak az almafák;
Bokorban zeng a csalógánydal,
En itt kúzködvé ezer vággyal:
Hallgatom a boldog danát.

Az Olcsó könyvtár új, olcsóbb kiadásának sorozatát a Franklin-Társulat a vállalat kapossága szerinti gyorsasággal bocsátja közre.

Az új sorozat 20 száma nyolcz önálló derék munkát juttat ismét a közönség kezébe. Az egyes darabok a következők: *Camaron*, epizód a mexikói háborúból, a szerencsétlen *Miksa* császár idejéből; *Lande Louis* írja le egy maroknyi francia csapat

A MÁRIA-BADNAI TEMPLOM ÉS KOLOSTOR.

hősies védekezését Camaron nevű tanyán; francziából fordította Haraszi Gyula, ára 10 kr. *Shakespeare élete és műve*, írta Bodenstedt Frigyes, németből fordította W. L., ára 20 kr. *Colomba*, beszély, írta Merimée Prosper, a legvonzóbb franczia elbeszélők egyike, ki e nagyobb elbeszéléseiben a korzikai életet festi; francziából fordította Szenvey József, ára 30 kr. *Berzsenyi Dániel versei*, hatodik kiadás. A 268 oldalra menő kötet ára csak 40 kr. *Csalódások*, Kisfaludy Károly vígjátéka; második kiadás, ára 20 kr. *Az ördög naplója*, a magyar színpadok egyik kedvelt vígjátéka, írták Arago és Vermond, francziából fordította Egressy Béni, ára 20 kr. *Sand György*, a híres franczia regényíró jó jellemzése D'Hausonville-től, francziából fordította P. G., ára 20 kr. *Kegyenc*, gr. Telegyi Lászlónak nagy drámai erővel írt tragédiája, ára 40 krajczár. Az *«Olesó Könyvtár»* egyes sorozatai megrendelhetők minden hazai könyvkereskedés útján; a hol könyvkereskedés nincs, levelező-lapon a Franklin-Társulatnak címzve. Egy-egy sorozat ára bérmentes küldéssel 2 frt.

Verne Gyula összes munkáinak egyedül jogosított képes magyar kiadásából a Franklin-társulat a 21–23-ik füzeteket küldi szét. A 21-ik füzetben bevégződik az *«Utazás a hold körül»*, s a 22-ik füzetben megkezdődik Verne másik érdekfeszítő munkája: *«A Jangada»* (nyelvezés mérőföld az Amazonon) eleje. Verne ebben a világ legnagyobb folyamvidékét ismerteti s az Amazon mellett az ősvilágot tárja föl, változatos kalandok érdekfeszítő hatása mellett. A számos kép az eredeti franczia kiadásból való. Az új olesó kiadásnak minden füzeté 20 kr. Előfizethető 5 füzetre 1 frtjával bármely könyvkereskedésben, vagy pedig a Franklin-Társulatnál.

Az Athenaeum Olvasótárában két kötetes eredeti regény jelent meg *Abonyi Árpádtól*, kitől a napokban a nemzeti színházban a *«Zách család»* történet dráma került színre. Regénye társadalmi tárgyú: *«A második férj»* czímen, és sok jó tulajdonságot egyesít, melyek olvasásra ajánlják a fiatal szerző e nagyobb munkáját. A két kötet ára, zöldső váson kötésben, 1 frt. — Ugyane vállalatban jelent meg: *«Kiseb történetek»*, írta Gaál Mózes. Tizenhárom elbeszélés, rajz van a kötetben, változatos tárgyak, formásan kidolgozva. Ára 50 kr.

Bonda Miklós, regény, írta *Virág Gyula*, kiadta Budapesten a Pátria nyomda. Fiatal író első önálló műve, mely a polgári származású Bonda Miklósnak egy grófkisasszony iránti szerelmét és küzdelmét írja le. Ára 45 kr.

Korrajzok. Dr. Körösi László ily című vállalatából megjelent a 18–19. kötet. A kettős kötet a kolozsvári nemzeti színház művészeivel, E. Kovács Gyulával foglalkozik. Az életrajz 60 krajczárért bármely könyvesbolt útján megszerezhető.

A magyarországi ág. ev. egyház 1891–94-iki zsinatának története, írta *Thebusz János*, ki maga is tevékeny részt vett a zsinat új korszakot alkotó munkálataiban. Nagy fáradsággal összeállított könyve hű tükrö a zsinatnak s ezért történeti szempontból is érdekes, mert a késő utókor előtt is minden részletére nézve hiven fogja tolmácsolni a törekvéseket, a melyek a lefolyt zsinatot vezették s azt a hazafias törekvést, a mely a hosszú tanácsko-

A LIPPAI TÖRÖK BAZÁR.

Márki Sándor Aradmegyei szülő könyvéből.

műtúrtyat rajzokban és képekben is ösmertet. Gerece Péter folytatja a pécsi székesegyház régi-ségeinek tüzetes leírását és bemutatását képekben. A hazai ásatásokról, leletekről, emlékekről, pecsétokról sok beszámoló és tájékoztató közlemény és rajz van most is a terjedelmes füzetben, melyet Hampel József muzeumi őr szerkeszt. — A *«Földrajzi Közlemények»* új számában Czink Lajos a Quarnero egyik nagy szigetéről Chersóról nyújt leírást. — Az *«Erdélyi Múzeum»*, az erdélyi muzeum-egylet közlönyében önálló dolgozatok: *«Az aranyos képviselői rendszer»*, dr. Békésy Károlytól; *«Medgyes Lajos élete»*, dr. Versényi György-től; *Cseri Mihály végrendelete*. Ezenkívül könyvismertetések és apróbb közlemények olvashatók.

Tárca-naptárak. A Csáthy-féle (Debreczen) tárca-naptárak az 1896-iki évre is megjelentek, immár harminczedik évfolyamban, három különalakban. Arok 16, 20 és 30 kr.

Új király-himnusz. A kolozsvári nemzeti színházban a királyné nevenapja alkalmából rendezett díszelőadáson a színház karszemélyzete bemutatta *Gyarmathy Miklós* kolozsmegyei alispánnak király-himnusát, a melynek úgy szövegét, mint szép zenéjét is maga az alispán szerlette. A himnusznak, a melyet Káldy Gyula, az operaház igazgatója hangszerelt, nagy sikere volt.

A műcsarnok téli kiállítása nov. 25-ikén nyílik meg. A kiállítás juryje 305 művet fogadott el kiállításra. A magyar művészek nagy része küldött műveket, a kik elmaradtak, milleniumi nagyobb művekkel vannak elfoglalva. A kiállítás hirdetésére igen izléses, díszes falragaszt készítettek, melynek művészi értéke van. *Pap Henrik* rajzolta. A lap baloldalán a szárnyas genius nemes alakja lebeg, a mint magasra tartott két kezében a művészet megkoszorozott jelvényét emeli föl. A plasztikus alak aranyos mozaikból emelkedik ki. A másik oldalt a hirdetés foglalja el. A felső rész itt is csillogó aranyos mozaik. Az 1 1/2 méter magas hirdetési lapot a Légrády testvérek nyomdája állította ki.

Kossuth mellszobra. A Magyar Iparművészeti Társulat, a mely már több kiváló történelmi nagyságunk bronzalakját hozta forgalomba, legutóbbi ülésén elhatározta, hogy elkészíteti Kossuth Lajos szobrát. A mintázással *Dankó Endrét*, Stróbl egyik tanítványát bízták meg.

Liezenmayer új festménye. Régen Münchenben élő hazánkfia, *Liezenmayer Sándor*, a jeles művész, a milleniumi kiállításra nagyobb történelmi festményt készített. Azt a jelenetet festi, mikor Podjebrád cseh király prágai udvarában megjelenik a magyar küldöttség s Hunyadi Mátyásnak tudtára adja, hogy magyar királylány választották.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 18-iki ülését szaktudományi értekezések vették igénybe.

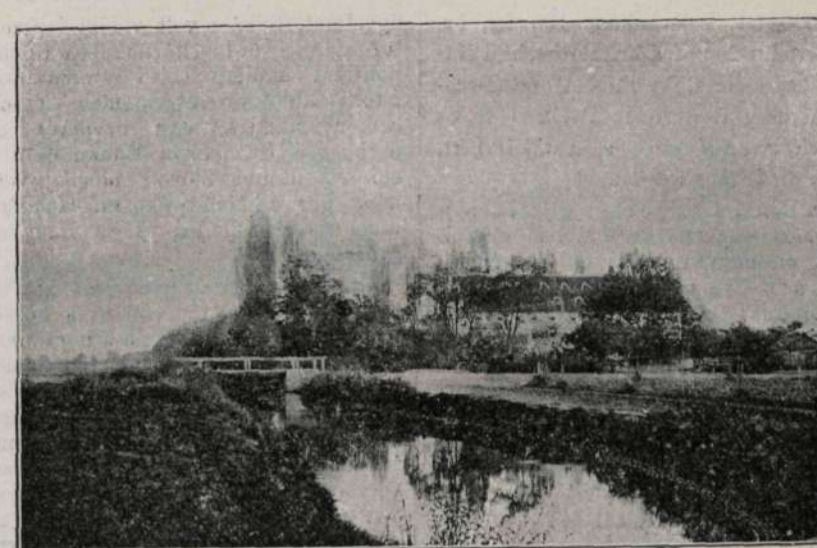
Konkoly Miklós «Meteorológiai observatorium a nagy-szalóki csúcson» czimuel tartott előadást. *König Gyula* rendes tag. «A reciprocitás tétele a négyzetes maradékok elméletében» czimű dolgoza-

BÁRÓ ORCZY LŐRINCZ, ARADMEGYE EGYKORI FŐISPÁNJA.

tát mutatta be. *Mihalkovics Géza* előadást tartott az anatómiai művekről. Azt fejtegette, hogy a latin anatómiai műszavakat magyar nyelvre kellene fordítani. Indítványozta, hogy küldjön ki az akadémia nyelvészekből és szakférfiakból álló bizottságot, a mely az idegennyelvű anatómiai műszavakat helyes magyarsággal lefordítsa. *Högyes Endre* rendes tag bemutatta dr. *Székely Agoston*nak a vér bakteriumölő képességéről folytatott vizsgálódásainak az eredményét, végül *Szily Kálmán* terjesztette elő *Korda Dezső* dolgozatát a transzformátorok hatásfokának egy új meghatározási módjáról.

A földrajzi társaság november havi ülésén dr. *Erődi Béla* előadta a londoni hatodik nemzetközi kongresszusról szóló jelentését. A kongresszuson a közoktatásügyi miniszter *Vámbéry Ármint*, *Dóczy Lajost* és dr. *Erődi Bélát* bizta meg a magyar kormány képviselével. A jelentés felsorolja azokat a tudományos előadásokat, a melyeket a különböző országok küldöttei tartottak. Ezután *György Aladár* felolvasta *Butyka Dezső*nek «Az örmények és kurdok között» czimű tanulmányát, melyben e népek közt töltött tíz évi tapasztalatát írja le, a hogy azt török szolgálatban, mint katonai főorvos, az Eufrates folyó forrásvidékein és Kis-Ázsia különböző helyein látta. Azt mondja a szerző, hogy mind a két faj igen kezdetleges társadalmi viszonyok közt él. Az örmény meghunyászkodó, a kurd erőszakos, alacsony foku náluk a művelődés is. De mivel az örmények nagy része külföldre vándorol, onnan, különösen Londonból, Marseilleből és az Egyesült-Államokból küldik be hozzájuk a látító iratokat; ez okozta például a jelenlegi forrongást is.

A SZÖLLÖSI MALOM, AZ 1849-IKI FEGYVERLETERTEL HELYE.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A **szent-gotthardi gimnáziumot** e hó 17-ikén nyitották meg ünnepélyesen. Az ország nyugati szélén levő ez új közintézet megnyitására elmentek *Wlassics Gyula* közoktatásügyi és *Perczel Dezső* belügyminiszter is. Ott volt *Reiszig* vasmegyei főispán, *Károlyi* alispán, *Székely Kálmán*, *Pázmány Dénes* képviselő, *Vajda Ödön* zirezi apát, stb.

Nyolczvan éves püspök. *Kiss Áron*, a tiszántúli ref. egyházkerület püspöke e hó 18-ikán ülte születése 80-ik évfordulóját. A debreczeniek a tisztelet és szeretet kifejezésével halmozták el. Tisztelettel nála a presbiterium, a kollegiumi tanári kar, a városi tanács, a theologiai ifjuság. A kath. egyház-tanács *Wolafka* czimzetes püspök vezetése alatt köszöntötte. Este a daleylet szerenádot rendezett.

MI UJSÁG?

A királyné nevenapja. E hó 19-ikén Erzsébet királyné nevenapját országszerte megülték mindent. Budapesten minden középületen kitűzték a nemzeti zászlót és isteni tisztelet volt az összes templomokban. A hivatalos világ a budavári Mátyás-templomban gyűlt össze. A templom előtt koronaőrök alkották a díszorséget. A templomban ott voltak a miniszterek, *Szilágyi Dezső* képviselőházi elnök, a közélet számos ismeretes alakja, s a templom minden zugát betöltő előkelő közönség. *Vavrinecz Mór* C-moll miséjét adta elő a zenekar, s az isteni tiszteletet *Bogisich Mihály* király-himnusa zárta be. A főváros iskoláiban s az egyetem mind a négy fakultásán szüneteltek az előadások. A királyné nevenapja alkalmából a belügyminiszter utján ezer forintot küldött a főkapitánynak, hogy

azt azok között a szegények között, a kik hozzá segélyért folyamodtak, ossza ki.

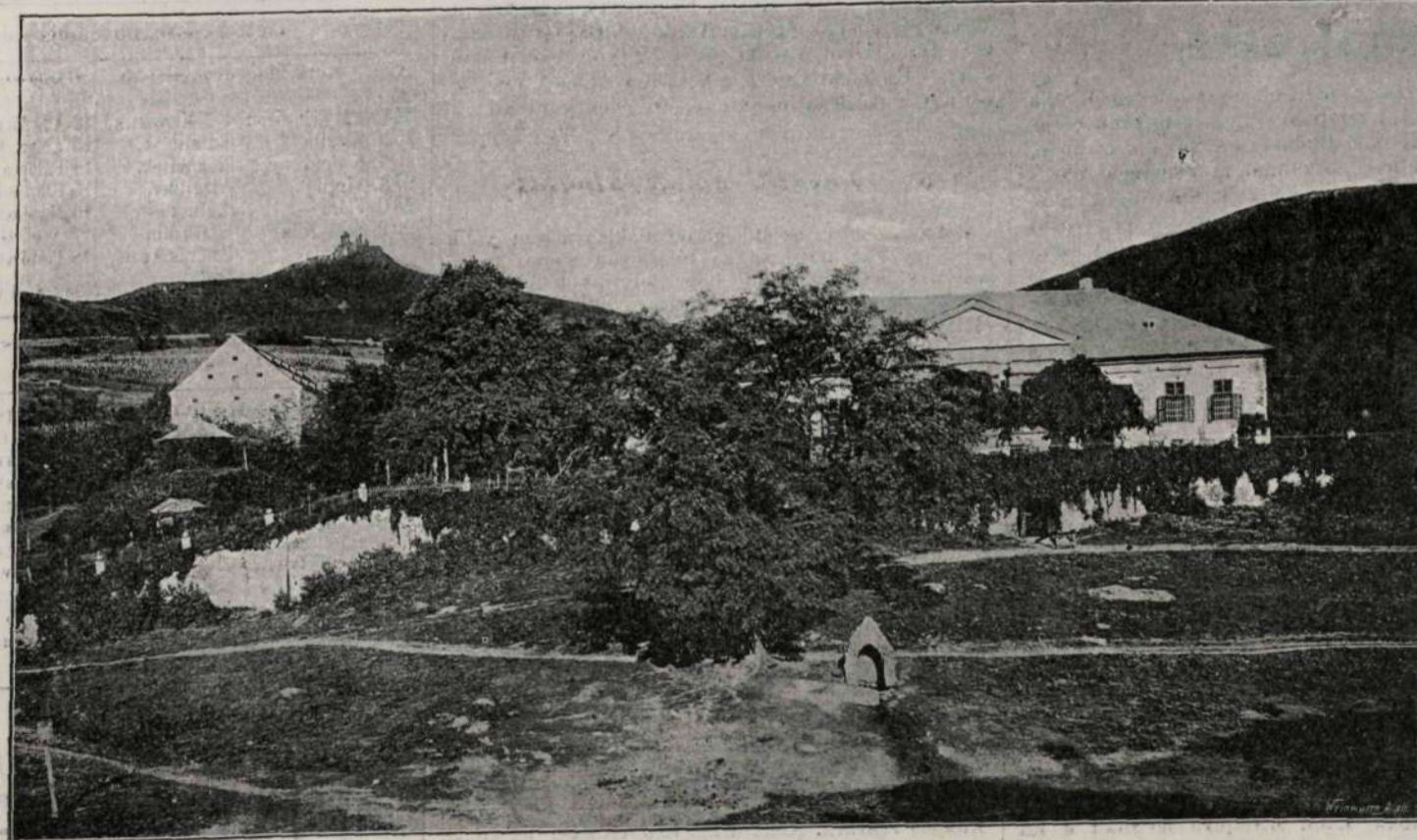
A királyné az egész telet a franczia tengerparton, Cap-St.-Martinben szándékozik tölteni. Ó fel-sége nov. 26-ikán indul oda. A király februárban készül meglátogatni felséges hitvesét.

***Lapunk mai számának Berthelot** franczia külügyminiszterrel szóló érdekes közleményét föl-kérésünkre *Ilosvay Lajos* műegyetemi tanár írta, a ki 1881–82-ben Párisban Berthelotnál folytatta tanulmányait, vele együtt dolgozott, még pedig oly sikerrel, hogy pár kémiai tanulmány kettejök neve alatt jelent meg. A jeles magyar tanár mind maig levelezésben áll egykori kitűnő mesterével.

Vilmos császár és a millenium. Vilmos császár a magyar kormány kérésére elrendelte, hogy azok a zászlók, fegyverzetek és egyéb tárgyak, a melyek a magyar történelemre vonatkoznak, a berlini fegyvertárból a budapesti milleniumi kiállítás számára kiadassanak. E tárgyak között van három lobogó, a melyet Buda visszafoglalásakor 1686-ban a brandenburi segédesapatok a törököktől elvettek, továbbá *Báthory Istvánnak* egy kardja és több más tárgy.

A német császár **Szögyény nagykövetnél**. Nov. 19-ikén, királynékné nevenapján, *Szögyény-Marich* László berlini nagykövetünk ebédet adott, melyen megjelent Vilmos császár is, *Hohenlohe* herceg kancellárral; részt vett a nagykövetség személyzete is. Az ebéd 6-tól 7 óráig tartott, de a vendégek este 1/2 óráig maradtak a nagykövetség palotájának földszinti termeiben.

A **Mária-Jozefinum** nyomorék gyermekek menedékházára eddig a következő nagyobb adományok érkeztek be: *Gróf Almásy Györgyné* sz. *Zichy Ze-*

A VILÁGOSI BOHUS-KASTÉLY.

Márki Sándor Aradmegyei szülő könyvéből.

náda grófné 1000 frt és évenként 130 frt, br. Königsarter Herman 2000 frt, br. Rothschild Náthán (Bécsből) 500 frt, br. Rothschild Albert (Bécsből) 1000 frt, herceg Eszterházy Pál 200 frt és évenként 130 frt, br. Anguszinecz Antal 100 frt, lovag Wechseltmann Ignác 100 frt.

Szeged és a millenium. Szegeden a városi képviselők népes értekezletet tartottak, a melyen elhatározták, hogy a milleniumra kilenc új tanári iskolát állítsanak, azonkívül a kulturpalotában városi múzeumot és képtárat létesítsenek a város költségére. A képtár számára 25,000 forintért megveszik Munkácsytól a «Honfoglalás» képének vázlatát.

Esküvő. Dr. Szász Béla egyetemi tanár és költő leányának, Szász Annának esküvője dr. Gyarmathy Dezso földbirtokossal e hó 16-án ment végbe Kolozsvárról. Az összenadást dr. Nagy Mór anyakönyvezető végezte. Később az egyházi áldást a megkötött frigyre Szász Domokos püspök, a menyasszony bátyja mondotta.

A pálya kezdetén. Dr. Hegedüs Lorántot, a ki az első «sub auspiciis regis» doktorrá avatott ifjak egyike, a királyi tisztelheteli miniszteri fogalmazóvá nevezte ki a pénzügyminiszteriumhoz. Dr. Szladits Károly ügyvédjelölt, a ki Hegedüs Lorántnak társa volt a kitüntetésben, szintén állami szolgálatba lépett. Az igazságügyminiszter kinevezte a budapesti királyi törvényszékhez aljegyzőnek.

Egy népkönyha jubileuma. A népkönyhák jótevékenységére megemlékezni nem régi nálunk. A legrégibb Budapesten a VII. kerületi népkönyha, melyet az izraelita nőegyesület alapított 25 év előtt, s az egyesület házában van elhelyezve a dob-utcában. Nov. 20-ikán meg is ülték a jubileumát, még pedig úgy, hogy ezer szegény embernek adtak jó ebédet ingyen. Az ebéd 11 órakor kezdődött, az utolsó csapat 1 óra körül ült asztalhoz. Megjelent Latkóczy Imre belügyi államtitkár, Ráth Károly főpolgármester is. Az egyesület fennállása óta több mintegy 2 millió ingyen ebédet szolgáltatott ki valláskülönbőség nélkül. Sok szegény tanuló is igénybe veszi ezt a jótevékenységet.

A magyar osztályorsjátéknak decz. 4-én kezdődik a 2-ik nagy nyerevényhúza, melynek nem kevesebb, mint 21,499 nyerevénye 4.332.000 korona összértékben kerül kiadásra. Ezek között van 49 főnyerevény 400,000—6000 koronáig, a melyekhez még egy nagy nyerevény 600,000 korona értékben járul. E nagy összeget annak a sorsjegynek szerencsés birtokosa fogja elnyerni, a kinek jegyére az utólagja kihúzott főnyerevény esik.

X— Zongorákat és pianókat vásároljunk ott, a hol minden tekintetben megnyugtató garanciát kapunk. Mint ilyen elsőrendű bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk Keresztély mintazongoratermet Budapest, Váci kört 21. sz. alatt. (Ipar-udvar.)

HALÁLOZÁSOK.

SZAMOTA ISTVÁN, a nemzeti múzeum segédőre, a magyar történelmi nyelvudomány hivatott művelője, meghalt e hó 21-ikén Budapesten, 28 éves korában. A fiatal tudós, kinek szorgalmát, munkásságát már is szép sikerek és elismerések kísérték, főbe lölte magát, abba a kezébe fogva a revolvert, melyen jeggyűrűt viselt. Se képességének bizon mutatókozó gyümölcsei, se a családi boldogság nem tartották vissza kezét. Úgy tetszik, mintha csak a kéz egy ideges mozdulata hajtotta volna végre ezt a végzetes tettet. Idegfejében szenvedett, s az elmúlt nyáron sok csapás érte. Atyja, kit nagyon szeretett, meghalt; menyasszonyának édes anyja is gyászos halált ért. Szamota István longyel eredetű családból származott s több szláv nyelvet beszélvén, a magyarság és szlávosság érintkező pontjait kutatta. Első alkalmazását az országos levéltárnál találta, majd a nemzeti múzeum kézirattárához nevezték ki tisztviselőnek. Az orosz nyelv tanulmányozása végett 1893-ban nagyobb utat tett Oroszországban, és sok érdekes adatot gyűjtött. Folyóiratokba, lapokba kezdett dolgozni, s a «Vasárnapi Ujság»-ba is írt többször. Első nagy művét Gyulai Pál adta ki az «Olcsó Könyvtár»-ban ezen a címen: «Régi utazások Magyarországon és a Balkán félszigeten 1034/1717-ig». Újabbban a magyar történelmi nyelvészet művelését folytatta sikerrel s a középkori latin oklevelekből kieszelt magyar szavak szótárán dolgozott egy szorgalommal.

Törös TIVADAR fiatal hírlapíró meghalt e hó 19-ikén, hosszas szenvedés után a fővárosban. Az irodalomban vidám hangú elbeszéléseivel kellett

figyelmet. Sokáig volt vidéki lapszerkesztő, majd torontálmezei levéltárnok s legutóbb a «Budapest» politikai napilap belső munkatársa. A «Bolond Istók»-ban ő teremtette meg Afgánisztán Vártán örmény alakját. «Az örmény» címmel színdarabot is írt, melyet Budán és a vidéken adtak elő. Az utóbbi időben idegfej vett erőt rajta, mely korai halálát okozta. Halálát pályatársain kívül egyetlen kis leánykája s nagyszámú rokonság gyászolja.

Csörgő GÉZA, nyug. m. kir. honvédőrnagy, elhunyt Budapesten, 56 éves korában. Nemesak derék katona volt, hanem a heraldika és genealogia nagymunkásságú művelője. A «Magyar nemzetségekről» írt munkájával az akadémián pályadíjat is nyert. Nagy Iván és ő kezdte meg a Nürnbergben megjelent Siebmacher féle magyar czimerkönyv megírását is, melyet később Csoma József társaságában folytatott s be is végezte, 7270 magyar nemes család czimerét mutatván ki. Német nyelven a magyarországi régi síremlékekről is írt egy könyvet; legutóbb pedig Bárczay Oszkárral együtt a régi Erdély nemes családjainak czimerkönyvén dolgozott, melyből hat füzet a nürnbergi Bauer és Raspe cégnél jelent meg.

BONAPARTE LUCIEN herceg, római bibornok, meghalt e hó 19-ikén, Rómában. 1823-ban. Rómában született. Atyja Napoleon fiérének, Luciennek fia, anyja Zénaide, Spanyolország és Nápoly királyának, Józsefnak leánya volt. Feszbibornok, I. Napoleon nagybátyja keresztelte meg s Napoleon Lajos herceg, a későbbi császár tartotta keresztvív alá. A herceget 1853-ban pappá szentelték. Csakhamar pápai kamarás lett, 1868-ban pedig elnyerte a bibornoki kalapot. Lucien herceg a politikától teljesen visszavonult élt.

Elhunytak még a közéletben napokban: RUBY MIROSLAV, a győri állami főreáliskolának rajztanára, életének 39. évében; különösen az arczkép- és tájfestéssel foglalkozott, irodalmilag pedig a rajztanítás módszereit és történelmi kérdéseit fejtegette. Előbb a siketnémák váci országos intézetében is volt tanár, s ott tanítványaival szép eredményeket ért el s az 1885. orsz. kiállításon főtűnést keltettek a siketnémák által Ruby vezetése alatt készült rajzok. — DZUBAY JÓZSEF, kanonok és az eperjesi gör. kath. káptalan majordomusa, 70 éves korában. — GROSSCHMID GÁBOR, nyug. kir. törvényszéki bíró, 82 éves korában, Zomborban. — TÁNCZOS JÁNOS, földbirtokos, régi honvédőrnagy, 76 éves, Nemesrádon. — BAAR JÁNOS, fővárosi háztulajdonos, ki a ref. egyházközség névelésügyének bőkezű pártfogója volt, 84-ik évében, Budapesten. — BENKE IMRE, régi honvédőrnagy, Kis-Dorozsma városnak négy évtizedig tisztviselője. — IMRI ISTVÁN, régi honvéd, Miskolc városának sok ideig mezbírája, 77 éves. — Id. GYULAI KOROS FERENCZ, földbirtokos, 1848-as honvédőrnagy és nyug. kőregyző, 69-ik évében, Vajda-Szentiványon. — RÁCZ IMRE dr., ügyvéd, 37-ik évében, Budapesten. — FARAGÓ ISTVÁN, kecskeméti városi tisztviselő. — PICHLER IMRE, kőregyző, életének 48. évében, Alsó-Domboron.

THALY EMILNÉ, szül. Uhl Stefánia, a dunagőzhajózási társulat igazgatójának 39 éves neje, a fővárosi társasélet egyik tisztelt ura nője, ki betegsége miatt egy sötét pillanatban saját kezét emelte maga ellen, nagy gyászba borítva családját és kiterjedt rokonságát. — ÖZV. KLÁRKA FERENCZÉ, szül. Scholl Mária, élete 81-ik évében, Tatán. — BANYAI IMRÉNÉ, szül. Debrecezeni Amália, élete 52-ik évében, Békésen. — KLAFSZEY BERTA, a keszthelyi Szent-Vincentz-ről nevezett zárda főnöknője, 46 éves korában.

Szerkesztői mondanivalók.

Golgota. Ebben az átdolgozott alakjában sem válik be. Nagy kár, hogy szerző túlságosan szereti a homályt, s lehet mondani, hogy folyvást talányokban beszél. Miért nem törekszik nagyobb világosságra? Ha egy mű világos, az még nem jelenti azt, hogy tartalmatlan vagy felszínes, valamint a homály sem a mélység jele. Mindezt azért írjuk, mert szerző szép tehetséget szívesen elismerjük, és sajnálunk ha a helytelen irány követése miatt nem érvényesülhetne.

Holós István urat, kitől lapunk már több költeményt közölt, kérjük, tudassa szerkesztőségünkkel lakását.

Jer, jer szívemre. A valcsói völgybe. A költői formát ügyesen kezel, talán később költői tartalmat is tud verselbe önteni.

Nem közhelhetők: Keresdi vár. A szerelem. Az erők királya. — Csingilingi lengetegi csárdá. (Nincs benne semmi eredetiség, vagy egyéb jó tulajdonság, a mi közhelést indokolná.) — Bűvés-bűjós zsongás-bongás. (Az eredeti hangja, ritmusa, színezete egészen elvesztett a fordításban. Hejnémet nem így kell fordítani.) — Mint a sűrű bolyhos felhők. (A gyöngye verselés közöletlenül teszi. Ma már ilyen rimeket: megjéid — reszket; ijeszteget — fergeteg, önképzőköri kísérletekben sem igen használnak.) — Emlékezés. (Ertéktelen kis dal.) — Boldogság. Sakk a sorsnak. Harmat-cseppek. Kanyhó rejtékek. (Csak a két első érdemel figyelmet, a többi gyöngye kísérlet.)

SAKKJÁTÉK. 1923. számú feladvány. Feigl M.-től (I. díjat nyert feladvány.) Sakkjáraték feladvány táblája a8-8-as táblán.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond. Az 1913. számú feladvány megfejtése. Fridlicus J.-től. Feladvány megoldásai: 1. Fc4-e6, Bb6-e6; 2. Bb4-c4, Kf4-e4; 3. Vh8-h4, Ke4-e5; 4. Hc3-c4 mat.

Az 1914. számú feladvány megfejtése. Petov J.-től. Feladvány megoldásai: 1. B7-f8, Ke5-b5; 2. Hc8-d6, t. sz.; 3. Bf8-c8-a8 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — Stefankó L. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY. A képtalány egy afrikai térkép, amelyen az országok betűkkel vannak jelölve.

A «Vasárnapi Ujság» 45-ik számában közölt képtalány megfejtése: Nem tőri a szivet széjjel a kiáltó szemvedély.

Heti naptár, november hó. Táblázat a hónap napjairól, szünnapokkal és ünnepekkel.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (I. Egyetem-tér 6. szám.)

Báli selyemszöveteket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes, Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, csikos, kockázott, mintázottak, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatban) póstábr és vámentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. — Svájczba címzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. — Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6045

A magyarok bejövetele. Történelmi rajz a magyarok bejövételéről.

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE. Külföldes Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSZERESZ. PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható Vércsi Sándor advar. Jllattarában, Kristóf-tér 8. Bpest. Valódi szt. andriasbergi, legkitünőbb fajú kanárkat nagy csoportban sikerült beszereznem, ennek következtében olesón árusítom. Nappal és este lámpánál énekelők, trilláló, csengető és fülemüle veresével darabja 3-50, 4-50 és 5 frt. Saját tenyésztésű különleges nemes kanártaim gyönyörű változatos énekekkel 24 frt helyett 16 frt s így tovább leszállítva. Árjegyzék bérmentve. Lipótvár, Demeter W.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható: Báró Kemény Zsigmond összes beszélei. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Két kötet. Ara füze 3 frt, vászonba kötve 3 frt 60 kr.

Villámhárító Villámhárító. Kétféle villámhárító házak rajzaival.

DECKERT és HOMOLKA. Gyár: VI. Izabella-utca 68. BUDAPEST, V. Dorottya-utca 8. Raktár: Prospektuok, költségvetéseket és képes katalógusokat ingyen.

A «TRANSYLVANIA-SZAPPAN» a legtisztább természeti termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül. Egyetlen természeti szappan a világon. A mi «Transylvania» hidegvíz mosó-szappanunk! Az arcra, fehérnemű, selyem, gyapjú, gyapot és lenszövet, valamint bőrművek számára! E szappan használata legkiadósabb fehérítőkészítményeknél, a melyek egyszeri beszapponozásra bírók vagy lan-gyos vízben és kifűzésre minden zsíros piszkókat a legalaposabban megtisztítják.

Szappannak semmi lugot vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata a mosó ruha nagy kímélésével jár. Továbbá a Transylvania-szappan kiválóan alkalmas mint pipere-szappan és mint gyöngy-szappan a bőr különféle kiütéséinél, mint dobróc, pórsenés, a bőr felcserepedése stb. A mi szappannak egyszerűen nélkülözhetetlen a postgyárlaknál, mert a legpesszebb, észéletlenül gyapjufajokat is, egyszerű hidegvízben meglepő gyorsan tisztára mosza puhává és selyemszerűvé teszi, a nélkül, hogy színváltozást okozna.

Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott, «Transylvania» hidegvíz mosó-szappan gyár központi megrendelő intézete: BUDAPEST, RÁKÓCZY M. tanár, VI., Csengery-utca 39. sz. A hova az összes megrendelések intézendők.

Kwizda Ferencz János Kwizda-féle Korneuburgi marha-táppor. több mint 40 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágy-hiánynál, rossz emésztésnél, valamint tehennékl a tej javítása s a tejelő-képesség fokozása czéljából. Egy dobozzal 70 kr., fél dobozzal 35 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható: Ezrek mennek Carlsbadba, hogy rossz gyomrukat kirenerálják és újra jól emészenek és erre ekkoltenek — néha hiába, egy vagyont; pedig azt a czélul használatba által, onthon kényelem, melyes étel megemésztési seccéssel eüszik a gyomort rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco külföde 6 frt.

Rozsnyay Mátyás, gyógyszerész. művegyészi laboratoriuma Aradon. Kapható Budapesten: Török József ur gyógyszerüzarában és minden magyarországi gyógyszerüzárban.

Melyik erősebb? Eredeti regény. Irtá ifj. Abrányi Kornél. Ara füze 2 frt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható: Mellyik erősebb? Eredeti regény. Irtá ifj. Abrányi Kornél. Ara füze 2 frt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható: Mellyik erősebb? Eredeti regény. Irtá ifj. Abrányi Kornél. Ara füze 2 frt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható: Mellyik erősebb? Eredeti regény. Irtá ifj. Abrányi Kornél. Ara füze 2 frt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható: Mellyik erősebb? Eredeti regény. Irtá ifj. Abrányi Kornél. Ara füze 2 frt.

KURCZ LIPÓT és TÁRSA. fotocinkográfiai műintézet Budapest. KÉSZÍT. Genigrafia, chromotypia, Photo-(auto)typia, FAMESTZET stb. utján.

Ujdonságok. NŐI SZÖRMEÁRUKBAN, URI VÁROSI BUNDÁK ÉS URI UTAZÓ BUNDÁK. dús választékban készleten. Megrendeléseket mérték szerint pontosan és szolidan eszközlőnek.

Freud és Cziring. Bpest, Deák Ferencz-utca 19.

PSERHOFER J.-féle. gyógyszerüzár, Bécsben, I. kerület, Singerstrasse 15. szám alatt „zum goldenen Reichsapfel“.

„VÉRTISZTÍTÓ LABDACSAI“ melyeket azelőtt „Egyetemes labdacoknak“ neveztek, jogosan megérdemlik ez utóbbi nevet, mivel ezek a labdacok nagyon sok betegségben használhatóak, kitűnő hatással. Ezek a labdacok sok évtized óta vannak általánosan elterjedve és kevés olyan család van, mely egy kis készletet nem tartana otthon ebből a kitűnő házi szerből. Számos orvos ajánlja ezeket a labdacokat házi szerként, különösen ama hajók ellen, melyek rossz emésztés és székrekedés által támadnak, u. m.: epekeringsz zavar, májba, belgyöngyesség felfúvódások, az agyban való vértulások, aranyér eseteiben stb. A vértisztító tulajdonságuknál fogva különös jó hatással vérszegénységben és az ebből eredő betegségekben: sápadtságban, ideges fejfájásban stb. A vértisztító labdacok hatása enyhe, fájdalomt nem okoznak és így a leggyöngébb betegek és gyermekek is bizvást bevethetik.

Ezen vértisztító labdacok több mint 100 év óta tiszta és hamisítatlan minőségben kaphatók az «arany birodalmi almához» címzett gyógyszerüzárban Bécsben, Singerstrasse 15. sz. a s egy 15 szem labdac-ot tartalmazó doboz (skatulya) ára 21 kr. o. é. Egy csomag, melyben 6 doboz van, 1 frt 5 krba kerül, bérmentellen utánvételi külföldön 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el. Az összes előleges beklüdesénél (mi legjobban postautólevényvel eszközöltek) bérmentes külfölddel együtt: 1 csomag 1 frt 25 kr, 2 csomag 2 frt 30 kr, 3 csomag 3 frt 35 kr, 4 csomag 4 frt 40 kr, 5 csomag 5 frt 20 kr, és 10 csomag 9 frt 20 kr-ba kerül. Ezen kívül még mindennemű megbízás elfogadtatnak s a leggyorsabban és legolcsóbban teljesítetnek az «arany birodalmi almához» címzett gyógyszerüzárban: Bécs, Singerstrasse 15. sz. a.

Csak az az labdacok valódiak, melyeknek használati utasítása J. Pserhofer aláírásával van ellátva és ezen aláírás minden doboz földjelen vörös szírral van nyomtatva. Raktár Budapesten, Török József gyógyszerüzárában, Király-utca 12. sz. a.

Nagy nyerevényhúzás 1895 december 6-14-ig. 21,499 pénznyeremény 4 Millió 332,000 korona összértékben. EGY MILLIÓ korona. Lognagyonnyeremény a legkedvezőbb esetben. Megjutási-sorsjegyek árai: 1 egész 20 frt, 1 tízed 2 frt, 1 huszad 1 frt. Vétel-sorsjegyek: 1 egész 40 frt, 1 fél=2/10 20 frt, 1 tízed 4 frt, 1 huszad 2 frt. Ajánl és utánvétellel szétkül BUDAPEST, Szervita-tér 3. szám alatt.

Viédeki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósítóért 20 fillért küldeni. Hogy a tisztelt közönségnek különböző számú sorsjegy birtokában nagyobb nyerevénykiállításai legyenek, öt vagy ennél több sorsjegy bevásárlásánál egymástól teljesen eltérő számú sorsjegyeket állítok össze tetszés szerinti egész, fél, tízed és huszad sorsjegyekből — a fenti eredeti áron. Sürgöny-cím: Lottoheintze, Budapest.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegyérték-intézet
 Budapest, Ferencz-körút 20. sz.
 Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért hához küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléteket
 műkedvelők számára, legújabb uti-távosókat a tirage rapid, kitűnő szemüvegeket megvizsgáló maximal-lázmérőket, Aneroïd (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ES TARSA.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfdivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 V., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Czágen őseze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) özvegy.

Jósika Miklós regényei.
 80, 90, 100. füzet.
 Új olcsó kiadás.
Regényes képletek.
 Második kiadás.
 Ara a két füzetből álló kötetnek 1 forint.

Tudományokat
 Nevelésügyet
 Gyermek- és ifjúkorokat
 Bölcsészket
 ajánl
 és
 elhelyez

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
 (félemelet).

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék“ legközelebb sajtóba kerül. Lakás- és üzletváltásokra vonatkozó oly tudósítások, melyek még a nyomtatás napjáig a szerkesztőségbe (IV., Egyetem-utca 4.) érkeznek, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön beiktatásokért és közleményekért járó díj minden nyeresékes kizárásával a lehető legcsekélyebbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadói hivatalunkban bármikor kiszolgáltatnak, kívánatra postán is meg küldetnek.

Hazai ipar.
LEDECY SANDOR
 zongora- és pianino gyára
 Kossuth Lajos-utca 15. sz.
 Gyár: Dandár-utca 26. sz.

Blätterbauer R.
 a frankfurti Raff-Conservatorium volt tanárnője, lezkeket ad zongora játékokban és zeneelméletben.
 Lakása: Üllői-út 21. földszint 4. ajtó.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 32.
 Legnagyobb raktár mindenféle fényképészeti gépek és készülékekkel.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Arjegyzékek ingyen és bérmentve.
 Új! A fotografálás elemei. Ara 2 frt

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja
uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

CZIPŐÁRUKAT
 bécsi, párisi, londoni gyártmányokat
 ajánl
Buchwald Elek
 6 cs. és kir. fensége Klotild főhercegnő udvari szállítója.
 Budapest, Koronaherczeg-utca 8. sz.
 Mérték utáni megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Az általános ismert, jó hírnévnek örvendő s több oldalalag kitüntetett sósborszesz-készítményem — kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módosítom s arra kév nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.
SÓSBORSZESZ
 általános ismert kitűnő házszer; különösen a bedörzsölés-kenőgyűrű-gyógymódnál (massage) igen jó hatáú. Ajánlható egyszerű smind fogtisztító szerül is, a mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti és a száj tisztá, szagtalan izt nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén fejmosásra és a hajjégek erősítésére, a fejkorpa képződés megakadályozására és annak megszüntetésére.
 Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.
BRÁZAY KÁLMÁN
 Budapest, IV. ker., Múzeum-körút 23. szám.

HORVÁTH ISTVÁN
 HANGSZERKÉSZÍTŐ
 Saját gyártmányú pedálos cimbalom, hegedű, harmonika, fuvola stb. hangszerekről arjegyzéket küldök. Cimbalom-lakola, írisz Kádfai 2. zenetana, ára 3.50. Fúvókák-lakola 1 frt. Cimbalomok folyóvírára minden hóban 2-szer jelenik meg kiadásomban, előzetes és egy évre 4.50 Horváth István, 6 cs. és kir. fensége József főh. udvari szállítója, Budapest Erzsébet-körút 2. és Kerepesi-út 46.

Hapezi!
 Nátha elleni szer!
 Biztonságos használat!
 Árja 35 kr. A vidék számára bérmentesen, az őszeg előzetes beiktatása után 50 kr. Főraktár: Zrínyi-körút 4. Budapest király-utca, valamint minden gyógyszerárban és gyógyszerkereskedésben.
 A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
Kielland L. Sándor.
MÉREG.
 REGÉNY.
 Norvégból ford. Ritókó Emma
 Ara füzeve 1 frt 20 kr. Vásonkötésben 1 frt 50 kr.

Magyar fém- és lámpáru-gyár részvénytársaság
 BUDAPEST-KÖBÁNYA.
Petroleum-lámpák
 a legegyszerűbb kivitelű a legpazarabbig.
 Herrmann M.-féle szab.
villam-lámpák,
 a létező legjobb
Petroleum-lámpa.
 *
Unikum-lámpa
 a legegyszerűbb használati lámpa.
Valódi király-olaj
 legjobb biztonsági petroleum.
 Raktárak Budapest: V., Gizella-tér 1. * X., Jászberényi-út. VI., Terz-körút és Király-utca sarkán.

Telefon 1156. **Ditrichstein M.** Telefon 1156.
Lakás- és ablaktisztítási padló-beeresztési vállalat.
 V. ker., Erzsébet-tér 13. szám alatt.
 Tisztít alaposan, pontosan és olcsón egész lakásokat, új épület, üzleti helyiséget; ugyszintén padlók beeresztése és lakirozása legjobban lesz eszközöltetve, továbbá elvállalja a férgek alapos kiirtását.
 Ablaktisztítás bérletben nagyon olcsón és pontosan, csakis megbízható munkások által.

Akacia arczcréme
 pár heti alkalmazása egészen új, finom és tünde gyermekded arczörbt idéz elő, eltávolít szeplőt, májfoltot és atkákát (mitesser).
 Egy üveg ára 1 forint.
 A Krieger-féle
„Akacia szappan“
 kellemes habzása, rendkívül kedves illata és nagy tartósságánál fogva ma a legkedveltebb pipere-szappan.
 1 drb ára 50 kr. 3 drb dobozban 1.40 kr.
 Kapható a legtöbb magyarországi gyógyárban.
 Főraktár: Budapest, Kálvin-tér
„KORONA“ GYÓGYSZERTÁR.
 Akacia szappan.
 Akacia arczcréme.

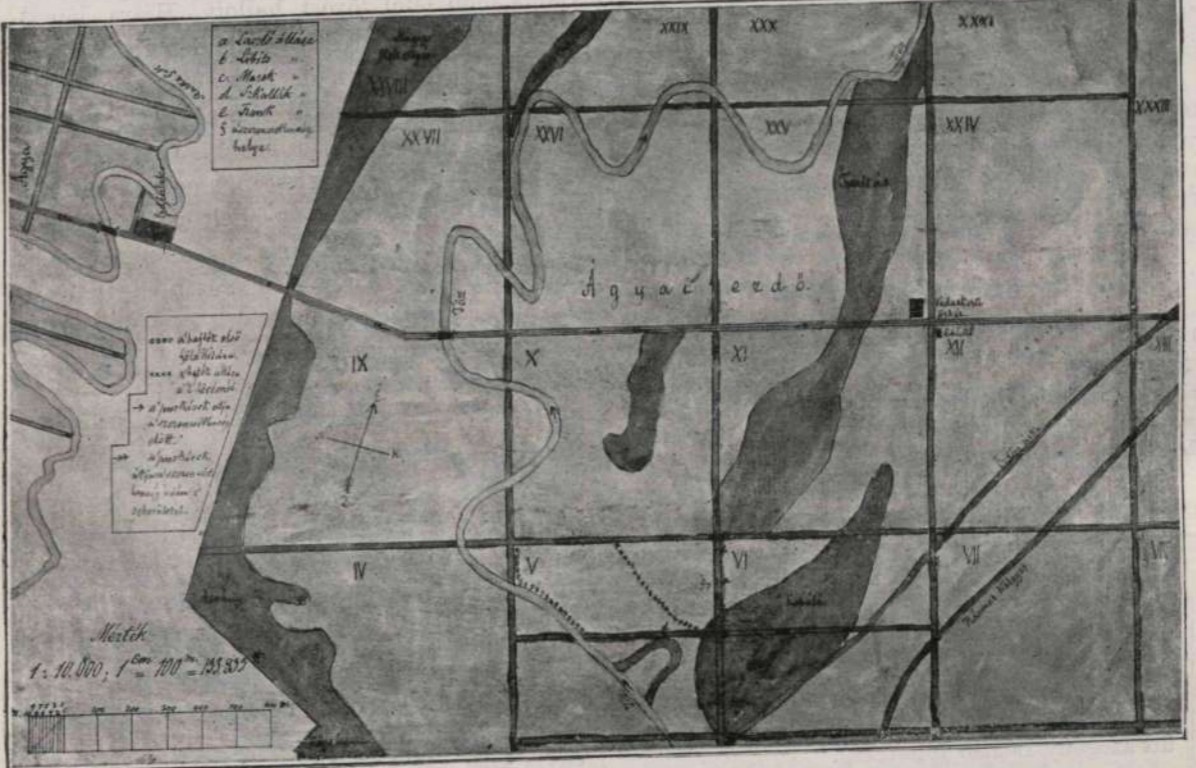
Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

VASÁRNAPI UJSÁG

48. SZÁM. 1895. BUDAPEST, DECEMBER 1. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetésekre a postallag meghatározott viteldíj is eszótandó.

AZ ÁGYAI ERDŐRŐL JÓZSEF FŐHERCEG ÁLTAL KÉSZÍTETT TÉRKÉP.

AZ ÁGYAI TRAGÉDIA.
 Ez év augusztus huszonkilencedikén László főherceg Fejérmegyében, a velenzei tavon vadászott, mint gróf Cziráky Antal vendége. S különös véletlen! A mikor az előkelő társaság vadászatra indult, László főherceg a társaság egyik tagjához fordult:
 — Nézze csak, épen tizenhárom vagyunk!
 Majd az ő szokott kedves mosolyával hozzátette:
 — De azért nem kell félni!
 Két nap múlva, augusztus 31-én este hat órakor elindult Alcsuthról Kis-Jenőre, a hová másnap reggel érkezett.
 József főherceg uradalmainak kormányzójaival, Libits Adolf királyi tanácsossal utazott, s az úton egy ideig a «Fliegende Blätter» élcezeit fordítgatta magyarrá, s különben is igen kedélyes volt. Az ő kedélyessége azonban mindig csak szelíd, ártatlan vidámságban nyilvánult, a mint hogy egyike volt a legjobban nevelt s a legtisztább kedélyű ifjaknak. A kik ismerték, tudják, hogy ebben a mi u. n. «századvégi» körunkban vajmi ritkaság számba megy az olyan ifjú, mint László főherceg, a kinek szájából a ma annyira elterjedt korai vénség és negélyezett cinizmus nyers szavait, elveit soha sem hallotta

AZ ÁGYAI ERDŐ. — AZ V. ÉS VI. TÁBLÁJA KÖZTI HATÁRRÉSZLET, S JOBBRA A JÓZSEF FŐHERCEG ÁLTAL I. BETŰVEL JELÖLT MÁSODIK GALAGONYAFÁVAL.

senki, még legbizalmasabb embere sem. Sőt ellenkezőleg, mennél közelebb juthatott valaki az ő lelkéhez, ez a maga szeplőtelenül tiszta nemességében annál gyönyörkötöbben bontakozott ki az illető előtt.
 Hogy elhalt László, a szép, deli, fiatal, tiszta magyar főherceg: a magyar nemzet részvéte hatalmasan nyilvánult. Pedig azok közül, kik meggyászolták, vajmi kevesen ismerték László főherceget személyesen, s ha megsiratta ezt a valódi magyar főherceget a legféltrebb magyar falu hazafias lakosa is, hogyne vérezne még mindig oly mélyen megsebzett szive az édes atyának, ki lelkeket mását siratja az elhűnyban.
 Nehány héttel a László főherceg halálát okozó végzetes szerencsétlenség után József főherceg családjával Kis-Jenőre utazott, hogy a szerencsétlenség színhelyét megtekintse. József főherceg a szomorú vadászaton jelenvoltaktól beszerezte a hiteles adatokat, a szerencsétlenség színhelyén maga eszközölt méréseket s térképet is készített róla, melyet itt bemutatunk. Ezt megelőzőleg megállt az erdőnek egyik